

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav slavistických a východoevropských studií

Diplomová práce

Katarina Myslíková

Novější anglicismy v maďarštině a v češtině v posledních desetiletích

Newer anglicisms in Hungarian and in Czech during the last decades

V Praze 2010

Vedoucí práce: doc. PhDr. István H. Tóth, CSc.

Ráda bych poděkovala doc. PhDr. Istvánu H. Tóthovi, CSc., za vstřícný přístup a odbornou pomoc při zpracování této diplomové práce.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne 29. dubna 2010

.....
Katarina Myslíková

Anotace

Předmětem zkoumání této diplomové práce je zaznamenat lexikální jednotky anglického původu v různých komunikačních oblastech, které maďarština a čeština přejaly po roce 1989, srovnat problémy jejich adaptace, vliv jazykové politiky na používání přejímek a tendence tvořit odpovídající ekvivalent.

Klíčová slova: Anglicismus, adaptace do maďarštiny a češtiny, jazyková politika

Abstract

The subject of this study is to collect English origin lexical units from different communication areas that have been accepted by Hungarian and Czech after 1989. Then to compare the different problems of their adaptation, an influence of the language politics on the use of loanwords and the tendency to form an adequate equivalent.

Key words: Anglicism, adaptation into Hungarian and Czech, Language politics

Obsah

1. Úvod	7
2. Teoretická část	9
2.1 Důvody a způsoby pronikání anglicismů do maďarštiny a češtiny	9
2.2 Adaptace anglicismů a související jevy	11
2.3 Jazyková politika	18
3. Analytická část	22
3.1 Charakteristika zkoumaného korpusu	22
3.2 Nalezené jednotky	26
3.3 Výsledky výzkumu	68
4. Summary (Shrnutí v angličtině)	71
5. Összefoglalás (Shrnutí v maďarštině)	74
6. Závěr	81
7. Bibliografie	83
Příloha	

Seznam zkratek

ČNK	Český národní korpus
EA	Édes Anyanyelvünk
EKSZ	Magyar értelmező kéziszótár
HGM	Hogy' mondom – online szlengszótár
ISZ	Idegen szavak szótára
MHSZ	Magyar helyesírás szabályai
MNY	Magyar Nyelvőr
MNSZ	Magyar Nemzeti Szövegtár
MSZL	Magyar szlengszótár
NŘ	Naše řeč
NSČ	Nová slova v češtině
PČP	Pravidla českého pravopisu
SSČ	Slovník spisovné češtiny

1. Úvod

Základním cílem diplomové práce bude sestavit korpus anglicismů, které maďarština a čeština přejímají zhruba od počátku 90. let 20. století. V teoretické části se zaměříme na způsoby pronikání, adaptaci anglicismů, související problémy a jevy. V analytické části se budeme snažit o náhled do různých komunikačních oblastí v obou jazycích. Vycházet budeme ze slovníků neologismů, cizích slov, pracovat budeme i s národními korpusy a dále s jazykovědnými časopisy.

Na anglicismy se budeme dívat jednak jako na slova přejatá z angličtiny, která si v češtině a maďarštině ponechala svou původní podobu, jednak jako na slova, která právě procházejí procesem adaptace formy a funkčnosti a není jisté jejich ustálení ve slovní zásobě. Dále do zkoumaného korpusu zahrneme i slova, která již zdomácněla a bude nás zajímat v jaké formě v obou jazycích, popřípadě zda se vyskytuje i vhodný ekvivalent. Předpokládáme, že nebude možné obsáhnout úplně všechna slova přejatá z angličtiny do maďarštiny a češtiny v posledních dvaceti letech. Vzhledem k tomu, že nás zajímají slova, která již mají určité místo v jazyce, nebudeme se zabývat příležitostnými výrazy tzv. hapax legomena. I když se nedá vždy s jistotou předpokládat, zda určité slovo nepronikne do jazyka trvaleji.

Současně se podíváme, zda má na přejímání eventuelně vliv jazyková politika státu. Pro srovnání rozebereme situaci také ve Francii. Jednak z důvodu odlišného postavení francouzštiny ve světě než má čeština a maďarština, a také proto, že francouzština je mým druhým studovaným oborem. Pro názornost bude na konci připojen trojjazyčný slovník (maďarština, čeština, francouzština) k vybraným anglickým přejímkám.

O silném postavení angličtiny ve světě a v Evropě není pochyb. Jednak se z ní během 20. století stal mezinárodní jazyk, jazyk vědy, ale i jazyk módní a představující symbol svobody, to převážně v zemích Střední a Východní Evropy koncem 80. let 20. století.

Vzrostl zájem o americkou kulturu, způsob života, a to šíření angličtiny napomáhá. Rovněž se v posledních desetiletích objevily nové způsoby komunikace a s tím spojené rozrůstající se internetové sociální sítě (Facebook, Twitter, iwiw a další), které dále podporují pronikání anglo-amerikanismů do mateřského jazyka. Kromě komunikace se s otevřením hranic po roce 1989 Maďarsko a Česká republika zapojily do evropských společenství a rozšířily své mezinárodní hospodářské kontakty.

Vycházíme z toho, že oba státy se nacházejí ve středoevropském prostoru, počet obyvatel je přibližně stejný (přes 10 miliónů), více než devadesát procent obyvatel dané země

hovoří českým respektive maďarským jazykem¹. V době politicko-hospodářských změn se Maďarsko i Česká republika nacházely v přibližně stejné výchozí jazykové situaci, pokud budeme mít zároveň na paměti rozdílnou typologii maďarštiny a češtiny; v minulosti podléhaly oba jazyky silnému vlivu němčiny, ani jeden z nich nebyl a není světovým jazykem.

---

¹Podle statistických údajů průzkumu Eurobarometr č. 243 pro Evropskou komisi udává jako mateřský jazyk češtinu 98 % respondentů a maďarštinu 100 % respondentů daných států. Publikováno v únoru 2006. Dostupné on-line z: <http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_243_en.pdf>

2. Teoretická část

2.1 Důvody a způsoby pronikání anglicismů do maďarštiny a češtiny²

Jedny z prvních anglických termínů se do maďarštiny dostávají v písemnostech aristokratů např. Istvána Széchenyiho, Miklóse Wesselényiho, kteří v době reformace cestovali do Anglie. V druhé polovině 19. století se dále rozšiřuje počet slov skrz zprávy imigrantů ve Spojených státech. Výraznější příliv však následuje začátkem 20. století. Zvláště ve sportovní terminologii: *meccs*, *futball*, *bekk*. Většinou byla později nahrazena maďarským ekvivalentem. Z dalších si uvedeme například *dzsip*, *hendikep*, *hobbi*.

Stejně jako z Uher směřují i z českých zemí od 40. let 19. století vystěhovalci do Spojených států z důvodů ekonomických a politických a čeština se tak dostává do kontaktu s angličtinou. Čeština se také s anglickými lexiky začne setkávat v hojnějším počtu během 20.–30. let 20. století např. v oblasti sportu, techniky a to převážně v písemné podobě. Silnější vlna začíná opět v 60. letech.

Převratným bodem je pak přelom 80. a 90. let 20. století, kdy se uvolnil přístup k anglo-americké kultuře, západní ekonomice, politice a jiným oblastem. Navíc v následujících letech nastal celosvětový rozvoj komunikačních a počítačových technologií, které napomáhají snadnějšímu a rychlému šíření anglicismů, internacionalismů a neologismů.

V těchto posledních desetiletích převzaly oba jazyky mnohem více slov než v předchozích obdobích. Netýká se to samozřejmě pouze maďarštiny a češtiny, ale i ostatních jazyků národů, které prošly změnami začátkem 90. let 20. století a dalších evropských jazyků. Vyjma francouzštiny a finštiny (Minya, 2003, s. 28).

Popularitu angličtiny v Evropě dokládá také průzkum Evropské komise uskutečněný v roce 2005 Eurobarometer 243³, který byl zaměřen na jazykové znalosti v členských státech. Nejčastěji používaným jazykem je angličtina s 51 procenty, z toho však pouze 13 % tvoří rodilí mluvčí a zbylých 38 % má angličtinu jako cizí jazyk. Nejvíce rodilých mluvčích má němčina s 18 procenty vzhledem k vysokému počtu obyvatel Německa a k faktu, že je němčina úředním jazykem i v dalších Evropských zemích. Následuje francouzština s 12 procenty. Oba tyto jazyky mají stejných podíl uživatelů jako cizího jazyka 14 %. Na dalších pozicích se umístily italština se španělštinou.

---

² Více viz. F. Kiefer: *A magyar nyelv kézikönyve* (2003); Kiss J. – Pusztai F.: *Magyar nyelvtörténet* (2005), s. 733–734, 809; F. Daneš v knize *Český jazyk na přelomu tisíciletí* (1997), s. 273.

³ Dostupné on-line z: <http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_243_en.pdf>

V Maďarsku a v České republice ovládá nejvíce mluvčích němčinu jako cizí jazyk, což je dáno historickými důvody. Dále následuje angličtina, které je dnes upřednostňována žáky a studenty základních a středních škol. Právě zvýšené jazykové kompetence a všeobecná popularita angličtiny, jsou jednou z příčin častějšího používání anglicismů v běžné mluvě.

Přejímaná slova procházejí různými stupni zdomácnění. Někdy bývá problém daný výraz přeložit, protože ani není vhodný český/maďarský ekvivalent (*puzzle, fleece* nebo terminologie z hudebních stylů *acid house, grunge, techno, rap*). V. Eöry [Édes Anyanyelvünk (EA) 2005/4, s. 16] uvádí jako typy přejatých lexémů jednak slova zdomácnělá natolik, že s největší pravděpodobností nebude vytvořen, popřípadě běžně rozšířen maďarský ekvivalent (*internet, CD, DVD, SMS*), protože po zvukové, pravopisné i gramatické stránce se plně adaptovala do systému jazyka. U dalších výrazů existuje odpovídající maďarský výraz, ale je méně používaný, např: *snowboard* (hódeszka), *squash* (fallabda).

Jindy se slovo snadno zařadí do jazykového systému, je snadno vyslovitelné a není třeba přizpůsobovat pravopis a tudíž ani třeba hledat odpovídající ekvivalent (*loft*). Často slovo v původním jazyce vyjadřuje přesněji danou skutečnost, jev nebo je srozumitelnější pro odborný styl. V odborné oblasti je anglická terminologie nejvíce tolerována, a to i z důvodu mezinárodní srozumitelnosti termínů. Nejčastěji se anglicismy přejímají také ve slangovém vyjadřování, ať už z důvodu módnosti nebo příslušenství k určité sociální skupině. Snadno se šíří také díky vysílání soukromých rozhlasových stanic, kde se odráží vyjadřovací způsob mladé generace. Vliv angličtiny se projevuje v používané slovní zásobě, v překladu anglických idiomů, někdy i ve větné intonaci. Ze sféry slangu nebo odborné terminologie se výrazy přesouvají k neutrálním jazykovým prostředkům. Velký podíl na zavádění anglicismů má i publicistika, kdy je z důvodů úspornosti výhodnější ponechat původní výraz, než jej vyjadřovat několikaslovným popisem. V publicistice se škála jazykových prostředků pohybuje od bulváru až po odborný styl.

Angličtina se uplatňuje i v psaní e-mailů nebo sms, ve kterých je důležitá úspora místa a ekonomičnost vyjadřování. Používají se tedy zkratky anglických slov *btw, pls, thx*, v češtině spojka *if* namísto dlouhého *jestli*.

V každém případě je potřeba nahrazovat jednoslovně, nejvýše dvěma slovy. Přesto by měla být určitá snaha hledat ekvivalent v mateřském jazyce, protože ve většině oborů je třeba se obrátit k širší veřejnosti. I když tento ekvivalent nemusí vždy vyjadřovat přesně to, co termín v anglickém jazyce. V opačném případě by vážla komunikace. (Minya, 2003, s. 30)

Přejímání anglicismů, jejich adaptaci, vlivu na jazyk a vytváření slovníků se dnes věnuje mnoho českých lingvistů: I. Bozděchová, O. Martincová, J. Mravinacová, D. Svobodová, J. Rejzek, J. Kraus.

V maďarském jazyce se této problematice věnují např.: L. Büky, G. Balázs, K. Minya, Á. Zimányi, F. Pusztai, G. Kiss.

2.2. Adaptace anglicismů a související jevy

V této kapitole se soustředíme na přejímání anglicismů a související problémy, kterým se věnují jazykovědné časopisy po roce 1989. Anglická slova se do maďarštiny a češtiny adaptují foneticky, pravopisně, morfologicky a slovtvorně. V některých případech i v rovině významu. Přejímána jsou jednak samostatná slova, složeniny (*cornflakes*, *cheerleaders*, *bodyguard*) a frazeologická vyjádření.

Vycházet budeme především z *Pravidel českého pravopisu* (2005), *Internetové jazykové příručky Ústavu pro jazyk český AV ČR*, *Magyar helyesírás szabályai* (1985), dále z jazykovědných časopisů *Naše řeč* (NŘ), *Édes Anyanyelvünk* a *Magyar Nyelvőr* (MNY), z publikací Daneš: *Čeština na přelomu tisíciletí* (1997), Minya: *Mai magyar nyelvújítás* (2003).

Adaptace pravopisu a výslovnosti

Mluvená a psaná podoba anglických slov je rozdílná, navíc některé fonémy v maďarštině ani v češtině neexistují, proto bývají nahrazeny hláskami blízkými. Také přízvuk se v přejímkách do obou jazyků přesouvá na první slabiku. Pro oba jazyky platí, že pravopis přejatých slov závisí na míře zdomácnění a rozšíření v jazyce. Pokud se slovo začne přepisovat foneticky, znamená to, že již zdomácnělo. Slova, která se používají v odborné oblasti, jsou řídce používána, knižní nebo se jedná o slova vyjadřující vztah k nějaké realii původní země, většinou zůstávají s pravopisem původního jazyka, např.: *greenhorn*, *western*, *brunch*.

Podle Maďarských pravidel pravopisu se obecně píše převzatá slova foneticky, podle maďarské výslovnosti: *kemping*, *kóla*, *lézer*, *menedzser*, *digitális*, *interjú*. V některých slovech se zachoval pravopis trochu odlišný od maďarské výslovnosti: *futball*, *millió*.

Podle výslovnosti se také přepisují slova např. *aerobik* (aerobics), *bébiszitter* (baby-sitter), *csip* (chip), *díler* (dealer), *fájl* (file), *menedzsment* (management) a další. Zároveň je ale několik slov, která zůstala v původní podobě: *baseball*, *beat*, *byte*, *design*, *e-mail*, *floppy*

disk, joystick, know-how, on-line, pop-corn, shop, show, stewardess, team atd. (Mínya, 2003, s. 34)

Zvláštní problém v maďarštině představuje výslovnost slova *ketchup*, u kterého různé slovníky uvádějí různou výslovnost: *kecsap, kecsöp*. Pravděpodobně z tohoto důvodu zůstalo slovo s původním pravopisem. (Mínya, 2005)

J. Rejzek (NŘ 93/1, s. 26) rozebírá podrobněji formální adaptaci anglicismů v češtině, kde hlavní otázkou je, zda zachovávat původní psanou podobu nebo anglická slova počešťovat. Autor uvádí, že většina anglicismů se pravopisně adaptuje po nějaké době fungování v jazyce. Způsoby vzniku pravopisné podoby jsou dva: jednak se výslovnost přizpůsobí grafické podobě (*basketbal, tramvaj*) nebo se grafická podoba přizpůsobuje výslovnosti (*byznys, džus, víkend*). Rejzek uvádí, že jsou však případy, kdy jeden morfém bývá přejat v různých podobách (*foťbal X mečbol; rekordman X džentlmen*). Jednou z okolností proč k takovému kolísání dochází je skutečnost, že v dřívějších obdobích se slova adaptovala podle původní grafické podoby, kdy se zde pravděpodobně přidružila i špatná znalost anglické výslovnosti (*basketbal*). Později naopak byla slova adaptována podle původní anglické výslovnosti (*softbol*). V určitých fázích grafické adaptace, zde mohou rovněž koexistovat dvě i více variant jednoho slova (*coctail, koktajl, koktejl; engineering/inženýring/inženýrink*).

Dvojitý způsob psaní se však netýká jen novějších či právě přejímaných slov, ale i lexémů, které mají své místo v české slovní zásobě již delší dobu (*toast/toust, jam/džem, jazz/džez, runway/ranvej, gentleman/džentlmen*). Navíc si uvedeme jako příklad slovo *manager*, které je kodifikováno ve Slovníku spisovné češtiny (SSČ) v podobě *manažer*. Slovo *manager* znala čeština již dříve, po změně ekonomické situace a uspořádání v 90. letech nabírá znovu na módnosti a objevují se i častěji jeho odvozeniny *management, managing*. Jsou však vnímány spíše v rámci odborné terminologie a J. Obertelová (NŘ 92/1, s. 53) doporučuje původní anglický pravopis s částečně českou výslovností [menedžment].

Rejzek zmiňuje i dvě varianty přípony *-ing/-ink*. Počeštěná podoba se objevuje u některých slov, která se v české slovní zásobě vyskytují dlouho a častěji (*trénink, mítink, pudink, kempink*) nebo i u slov, která byla přejata i později (*strečink, brífink*). Pak jsou slova, kde se píšou obě varianty (*jachting/jachtink, marketing/marketink*). Třetí skupinu představují lexémy, které se neadaptovaly (*windsurfing, leasing, bowling*). Přestože se v češtině souhlásky na konci slova vyslovují nezněle, jedním z faktorů, které ovlivňují příklon k psaní znělé varianty ve většině případů, je výslovnost v nepřímých pádech a odvozeninách.

Podle autora není snadné určit pravidla pro vznik počeštěné podoby. Neadaptovaná zůstávají slova vyskytující se spíše v odborné sféře (*marketing, laser, clearing*) nebo u nichž se původní podoba vžila (*swing, blues*) a slova, jejichž počeštěním by došlo k homonymii (*rock, bowle*). Původní pravopis si ponechávají v češtině i slova, která sice zdomácnělá jsou, ale jejich výslovnost je odlišná od psané podoby: *interview, outsider, playback, dealer, leasing, hattrick*.

Stupeň začlenění je přirozeně různý (např. *brífink, míting*, ale *leasing*). Meeting je v české slovní zásobě déle a jeho pravopis se počeštil na *mítink*, naproti tomu u slova *briefing* se v SSČ uvádí jak původní, tak počeštěný pravopis *brífink*. (NŘ 90/4, s. 219)

Pokud ovšem se text zaměřuje na širší veřejnost může být pravopis odborné terminologie podle češtiny/maďarštiny. Není to ale všeobecné pravidlo. Uvidíme později rozdíly a také tendence v obou jazycích. Uveďme si například, že v češtině u slova *laser* zůstal původní pravopis, kdežto v maďarštině se podle Akademického slovníku (EKSZ) slovo píše foneticky *lézer*. V češtině by při fonetickém přepisu *lejzr* nepůsobily přijatelně hlásky *-ej-*, které mají nespisovný nádech. Pravděpodobně z tohoto důvodu zatím zůstal původní pravopis i ve slově *baseball*.

V češtině i v maďarštině se původním pravopisem píše i citátové výrazy a víceslovná spojení. např: *fair play, park and ride, country music, hard core*.

Zjednodušeně se píše v obou jazycích zdvojená písmena: *pudink, fotbal, basketbal*.

Jak u jmen, tak u vlastních jmen, která končí na *-a, -e, -o, -ö* dochází v maďarštině k prodloužení koncovky pokud se prodlouží i ve výslovnosti: *Coca-Cola-szerű*, ale: *Coca-Colát*. Pokud přejaté slovo končí na samohlásku *-o*, dochází v maďarštině ke změně kvantity na *-ó*: *logó, portfólió* (hitelösszetétel), *demó*.

Martincová a Vlková (NŘ 90/3, s. 166) rozebírají kolísání psaní přípony *-er/ér* např. ve slově *designer* mezi jeho krátkou a dlouhou podobnou. Dlouhá podoba by vyplývala z častějšího výskytu slovo tvorné přípony *-ér* u troj- a víceslabičných slov.

Další problém v češtině tvoří přepis podle výslovnosti, zda psát *dyszajn*, tato podoba vychází z českého pravopisu typického pro domácí slovní zásobu nebo *dizajn*, podle psaní slabik *di, ti, ni* u slov přejatých. (NŘ 92/3, s. 167)

Mimo jiné z vlastního pozorování uvádím, že u českých mluvčích se běžně vžila česká výslovnost anglického názvu české cestovní kanceláře STUDENT AGENCY [student agenci]. Maďarští mluvčí někdy vyslovují první část obchodního názvu nápoje ICE TEA

anglicky [ájsz] a druhou část maďarsky [tea], vzhledem k pravopisné shodě s maďarským slovem *tea*.

Morfologická adaptace

Oba jazyky dávají přednost jasnému rozdělení slovních druhů. Některá slova však nejsou natolik zdomácnělá nebo frekventovaná, aby k nim byly připojeny sufixy.

Co se týče morfologické adaptace v češtině, podle Rejzka zůstávají nesklonná slova, která se nezařadila k žádnému z deklinačních typů (*know-how*, *buly*), dále se vyskytují slovní jednotky s kolísáním v rodě (*smeč*, *trolej*).

Přejatá podstatná jména končící na *-i* (*story*) nebo na *v* v češtině jinak nezvyklé zakončení (*interview*, *know-how*) většinou nebývají začleňována k českým deklinačním typům. Začleňují se ale k některému z rodů, někdy ke dvěma. Vezmeme-li si jako příklad slovo *lobby*, které dle SSČ má ženský i střední rod, není přesto problém utvářet odvozeniny + *ista*, + *ismus/izmus* tedy ve výsledku *lobbista*, *lobbismus*.

U maďarsky přepisovaných přejatých slov se sufixy připojují podle stejných pravidel jako k maďarským slovům: *hobbija*, *koktél*, *riportál* ap. U těchto slov se také připojují sufixy bez spojovníku jako u maďarských slov: *businessból*, *cowboynak*, *fairül* atd. Pokud přejaté slovo končí na *-y*, připojujeme koncovku *-i* přímo: *coventryi*. Maďarština se ale přiklání k postupnému zdomácnění slov (*fitness*, *dizájn*, *hosztesz*). Minya (2005) uvádí, že pomadžaršování slov napomáhá, pokud se zařadí k existující slovní čeledi, např. *hotspot* podle *forrópont*, *forródrót*.

Svobodová (NŘ, 2000/1) se zabývá přejímáním anglických slov v původní formě množného čísla s koncovkou *-s*. Obvykle zůstávají nesklonná v množném čísle (*cornflakes*, *headhunters*, *public relations*). V ojedinělých případech se ale stává, že dojde k připojení české koncovky k původnímu anglickému *-s* (*džíny/džínsy*, *chips* – v češtině singulár/ *chipsy* – plurál). Většina výrazů v množném, či pomnožném čísle je však v češtině používána jen s českým affixem v množném čísle.

Slovotvorná adaptace

Substantiva

Vzhledem k aglutinačnímu charakteru maďarštiny by bylo bezpředmětné zde uvádět výčet přípon.

Čeština tvoří od jmen osoby: *-ař* (*surfař*), *-ista* (*snowboardista*) nebo se přechyluje pomocí *-ka* (*teenagerka*).

Přídavná jména

V češtině se používá převážně přípona *-ový* (*raftingový*, *leasingový*, *e-mailová*), *-ský* (*teenagerský*); *-ovaný* (*handicapovaný*) nebo zůstává nesklonný tvar podstatného jména ve funkci atributu substantiva (*country rádio*, *sci-fi román*).

Maďarština buď také zachovává původní tvar nebo přidává příponu, např. *-s* (*-os/-es/-ös*).

Slovesa

V češtině existuje slovesotvorná přípona *-ovat* (*e-mailovat*, *driblovat*, *raftovat*).

Maďarština připojuje jednak příponu *-ik*, např.: *e-mailezik*, *internetezik*, *mobilozik*, *szörfözik*, *videózik*; a také *-ol*: *blogol*. U sloves tvořených ze substantiv s koncovkou *-er*, bývá koncovka *-l*: *print* → *printel*, *szkenner* → *szkennel*. (EA 03/3, s. 12)

Minya (2005) poukazuje na zčásti slovotvorný a gramatický problém ve chvíli, kdy chceme z maďarského složeného slova odvodit sloveso a tento proces je možný pouze odebráním koncovky od substantiva, např.: *tender* = *versenyártargyalás*, ale **versenyártargyal*; *patchwork* = *foltvarrás*, ale **foltvarr*; *lízing* = *kölcsönbérlet*, ale **kölcsönbérel*; *szkenner* = *lapolvasó*, ale **lapolvas*; *paint-ball* = *festéklövészet*, ale **festéklő*; *scrabble* = *szókirakó*, ale **szókirak*; *e-learning* = *távtanulás*, ale **távtanul*. Jedná se totiž o neobvyklý způsob, vzhledem k tomu, že maďarština jako aglutinační jazyk dává přednost přidávání přípony k poslednímu členu složeniny. U takových maďarských složenin to může mít vliv na jejich rozšíření. Přesto mohou fungovat jako synonyma k anglickým termínům. Podobně se neujal maďarský ekvivalent některých substantiv, ze kterých chceme vytvořit sloveso přidáním *-ik*. Například ke slovu *lobbi* vznikl výraz *érdekszövetség*, *érdeksoport*, sloveso **érdeksoportozik* však nemůžeme vytvořit. Jako vhodné zůstává sloveso *lobbizik*.

Uvedeme si také další jevy, které souvisí s vlivem angličtiny na lexikální význam nebo změnu valence u sloves.

Vlivem angličtiny v počítačových systémech, kde se používá sloveso *overwrite* v souvislosti s přemazáváním textu v dokumentu nebo ukládáním novějších verzí dat do paměti počítače, získávají nový význam slovesa v češtině: *přepsat* a v maďarštině *felülír* (EA 2005/2, s. 4). Ve spojení s počítačovým systémem, mají jednak význam vázaný na původní, tedy *změnit text*, *přepsat ho/opravit*. Dále uložit novou verzi souboru do paměti

počítače místo původní. Mimo počítačové prostředí získávají ekvivalenty v obou jazycích nový význam: č. *změnit*, m. *megváltoztat*.

Např. v maďarštině: *Liszka kutatásai felülírják azt a nézetet* [Magyar Nemezeti Szövegtár (MNSZ), vyhledávač „Mozsola, nastavení: Igető: *felülír*, Eset/névtó: -t]

...*az új megjelenítés tüzijátéka felülírja a bukolikus idillt.* (idem)

Az eredeti vállalást felülírta az élet (idem)

V češtině např. slovní spojení *přepsat osud, přepsat život někomu*

Zachraňovali se s Patricií dlouhými hovory u kuchyňského okna . Mluvili a mluvili , jako by chtěli přepsat své životy do smysluplnějšího tvaru. [Český národní korpus (ČNK), korpus syn, vyhledávač Bonito]

Každý nový styl má tendenci přepsat tvářnost světa ke svému obrazu. (idem)

Obdobným příkladem je anglické sloveso *register* (EA 2006/5, s. 6), které přidalo význam již existujícímu slovesu v maďarštině: *regisztrál*. Původně znamenalo pouze *zaznamenat, registrovat něco*. Nově se vlivem překladu z angličtiny objevil význam „někam se zaregistrovat, přihlásit se někam“. V angličtině má sloveso totiž mimo jiné i význam *přihlásit se/zapsat se do školy*. Původně tedy bylo sloveso tranzitivní, s novým významem se pojí intranzitivnost. S příklady se můžeme setkat jednak v televizní reklamě:

Regisztrálj Magyarország legutibb mobilos társkeresőjébe! (EA 2004/4, s. 5)

Často se s tím setkáme při výzvě k registraci na internetových stránkách, do diskusního fóra apod.

Nézd meg, és regisztrálj a levelező listára. (MNSZ)

Změnu valence můžeme sledovat i u slovesa *kommunikál*, které je původně intranzitivní ve významu: *sdělovat, vyměňovat informace* a pravděpodobně z části vlivem anglického spojení *communicate something* a zčásti vlivem tranzitivních synonym např. *közöl, közvetít, üzen, átad*, došlo ke změně na tranzitivní sloveso. (EA 2005/2, s. 4)

Příklady z MNSZ: pomocí vyhledávače „Mozsola“:

jól kommunikálja döntéseit; hogy kommunikálni tudja elképzeléseit; hogy az elért eredményeket nem kommunikáljuk megfelelően.

Předpony

S příchodem anglicismů po roce 1989 souvisí i častější používání předpon *hyper*, *super*, *mega*, *giga* (EA 2004/2, s. 4).

Například ve slovech č. *hypermarket*, *supermarket*, m. *hipermarket*, *szupermarket*, č. *superžena*, *gigasport*. V obou jazycích nejsou tyto superlativy obvyklé.

Složení a slovní spojení

Maďarština vytváří složeniny, kdy jedna část je z maďarského slova, druhá z anglického: *divatshop*, *projektiroda*, *teammunka*, *internetelérhetőség*, *fitneszedző*, *szoftvergyártó*; v češtině např. *fitcentrum*. Poněkud rušivým prvkem bývá, pokud pravopis neodpovídá normě: *labdarúgóclub* (labdarúgóklub), *managerkalkulátor* (menedzserkalkulátor). (Minya, 2003, s. 35)

V takovýchto kombinacích však není možné nahradit anglické slovo maďarskou složeninou. Může zde zůstat pouze cizí termín, např.: *olajlobbi*, *pedagóguslobbi*. Ve slovních spojeních to již možné je: *ipari lobbi* – *ipari érdekközösség*. (Minya, 2005)

V češtině i maďarštině se kombinuje anglická předpona *e-* (electronic) nebo *i-* (internetový) s domácími výrazy: č. *i-kafé*, m. *e-kávézó*, *e-bankolás* nebo se ujaly původní anglické termíny *e-banking*, *e-business*, *e-learning*.

Dále složeniny a slovní spojení vidáme v obou jazycích v názvech obchodů, kdy jeden prvek tvoří anglický termín, např. *design*, *center*, *fashion*, *hipermarket*, *szupermarket*, *market*, *pub*, *shop*, *store*.

V obou jazycích se také ustálila celá anglická slovní spojení, např.: *house party*, *last minute* (út), *fantasy film*, *public relations*.

Psaní velkých a malých písmen

Na počátku zavádění a šíření nových komunikačních technologií v polovině 90. let převažovalo psaní velkých počátečních písmen u slov *Internet*, *E-mail* a velkými písmeny zkratky *SMS*, *MMS*. Původně se jednalo o název pracovního prostředí *Internet*, ale dnes je v češtině i maďarštině rozšířen způsob psaní velkými i malými písmeny.

V maďarštině je chybné psát velké písmeno uprostřed složeniny *InterCity* (Minya, 2003, s. 49). Ke stejnému problému se vyjadřuje Balog (EA 2007/5, s. 6) s tím, že u cizích názvů, např. firem, je možné ponechat velké písmeno (*HavariaPress*, *FormaZona*), ale u maďarských složenin to vhodné není (*TermészetBúvár*, *MindenGyerek*).

2.3 Jazyková politika

V Evropské unii má každý stát svou jazykovou politiku. Ta má široké zaměření od sjednocení jazyka, terminologie, definování spisovného jazyka, ochrany jazyků jazykových menšin, až po obranu národního jazyka před vlivem jiných jazyků.

My se v této kapitole budeme zabývat pouze oblastí, zaměřenou na kvalitu jazyka, tedy na jazykovou politiku, která záměrně působí na použití jazyka a například souvisí s pronikáním a používáním cizích slov.

Bude nás zajímat, zda v Maďarsku a v České republice existují nějaké regulace, které upravují používání jazyka. Pro srovnání se podíváme, jaká je situace v Západní Evropě, konkrétně ve Francii.

Česká republika

V České republice neexistuje zákon o ochraně mateřského jazyka, který by se zaměřoval na kvalitu jazyka. Pouze zákon o ochraně spotřebitele nařizuje uvádět písemné informace k prodávaným výrobkům v českém jazyce. Není zakázáno užívat cizí jazyk na veřejných vývěskách, názvech obchodů apod. Často se tak setkáváme s anglickými či německými názvy nebo kombinacemi českých a anglických slov u názvů ubytovacích zařízení, restaurací, obchodů.

Maďarsko

V Maďarsku stále platí nařízení z roku 1986 týkající se vnitřního obchodu, podle kterého se v názvech obchodů (vyjma obcí s obyvateli národnostních menšin) mohou vyskytovat pouze maďarská nebo zdomácnělá slova. Je zakázáno používat nezdомácnělá cizí slova, kromě případů, kdy není k dispozici maďarský ekvivalent stejného významu. Název musí odpovídat gramatickým a pravopisným pravidlům maďarštiny přijatých Jazykovým ústavem Maďarské akademie věd.

V roce 1997 byl vydán zákon č. 145, který stanovuje, že v názvu firmy kromě hesla se mohou vyskytovat pouze maďarská slova psaná podle pravidel pravopisu. Parlament pak v listopadu 2001 přijal další zákon vztahující se na hospodářskou a obchodní oblast, který stanovuje zveřejňovat hospodářskou reklamu a obchodní nápisy a obecná oznámení v maďarském jazyce. Namísto cizího slova nebo vedle něho je nutné uvést maďarské slovo.

Nevztahuje se na obchodní značky, názvy výrobků a související cizojazyčné slogany pod ochrannou známkou. Nevztahuje se také na jazyk menšiny použitý v reklamě nebo v názvech obchodů, pokud v dané oblasti funguje samospráva menšiny.

Splnění jazykových požadavků u názvů obchodů kontroluje notář při výdeji povolení k podnikatelské činnosti.

Zákon se nevztahuje na přejatá slova, která v maďarštině již zdomácněla. Někdy je však těžké rozhodnout, zda se daný výraz nachází již ve fázi zdomácnění nebo ještě ne, popřípadě najít vhodný ekvivalent k anglickému výrazu. V takovém případě se mohou obrátit na Jazykovou poradnu při Maďarské akademii věd (Magyar Tudományos Akadémia Nyelvhelyességi Tanácsadó Testület).

(EA 2003/1 s. 1, EA 2004/2 s. 3, EA 2005/4 s. 16, 2001. évi XCVI. törvény)

V roce 2000 skupinka inženýrů, lékařů a vysokoškolských pedagogů vyzvala veřejnost ke spoluúčasti na hnutí „Mondjuk magyarul!“ s cílem podporovat zavádění a používání jasné, srozumitelné a výstižné maďarské terminologie v odborném vyjadřování, očištění odborného jazyka od cizojazyčných vlivů a propagovat péči o mateřský jazyk. Odborná veřejnost by měla podávat návrhy pomáďarštěných termínů za současné spolupráce s jazykovědci. (Minya, 2005)

Francie⁴

Jazykovou politiku Francie můžeme rozdělit na dva typy: jednak politiku zaměřenou na regionální jazyky a jazyky menšin a druhým typem je politika zaměřená na francouzský jazyk.

V porovnání s maďarštinou a češtinou má francouzština jinou výchozí situaci. Už od konce 12. století jsou ve Francii tendence jazykového vývoje k určité jazykové normě. Převažuje dialekt *francien* z oblasti Ile-de-France, jednak vlivem královského dvora, díky roli Paříže a kvůli celkovému politickému a náboženskému vývoji v zemi.

V 16. století byl vydán edikt Villers-Cotterêts, který stanovil francouzštinu jako jazyk správy a soudů. Péči o jazyk, jeho čistotu a vytvoření slovníku měla na starostí Francouzská akademie založená v roce 1635. Vznikají první jedno- a vícejazyčné slovníky, v 17. století se upevňují gramatická pravidla. Od 17. do 20. století převládala iluze o existenci jediného správného jazyka „bon usage“. Základní principy té doby, které sloužily k vytvoření francouzštiny, zůstaly platné až do 20. století.

V druhé polovině 20. století vznikají lingvistické instituce s cílem zaměřit se na problémy vzešlé z tradičních jazykových norem a oslabeným postavením Akademie. Uvedme si několik z nich pro ukázkou. Jednak je to například Kancelář pro francouzskou

---

⁴ Podrobněji viz.: B. Müller, 1985, s. 34–51; B. Cerquiglini, 2000, s. 597–606.

slovní zásobu (Office du vocabulaire français), která se především soustřeďuje na problémy souvisejícími s přejímáním neologismů ve 20. století, a to zejména na boj proti přívalu anglo-amerikanismů po roce 1945. V rámci její činnosti proběhla referenda na určité nové výrazy a konkrétní kampaně proti používání např. *parking, speaker, week-end, reporter*.

V 60. letech zahájila pod záštitou Akademie svou existenci Asociace pro obranu francouzského jazyka (Association «Défence de la langue française»), která podporuje činnost Akademie, bojuje proti porušování pravidel médií, autory a známými osobnostmi.

S Francouzskou akademií a dalšími jazykovými institucemi spolupracuje rovněž Výzkumný výbor francouzské technické terminologie (Comité d'étude des termes technique français), který se zaměřuje na třídění cizojazyčných výpůjček, zvláště pak anglo-amerických, na jejich adaptaci, popřípadě jejich nahrazení francouzským ekvivalentem, vytváření neologismů, šíření jazykové normy v oblasti techniky. Nejedná se o purismus, ani nařizování – termíny, které Výbor tvoří, se ujímají přirozeně, jednak mezi odbornou veřejností a v odborných časopisech – ani se nesnaží o přímé zasahování do běžného jazyka.

Podobně se na vypracování norem slovní zásoby v oblasti techniky a průmyslu zaměřuje Francouzská asociace pro normalizaci technické terminologie (Association française de normalisation en matière de langage technique).

Tyto organizace a mnoho dalších (zhruba 90) se soustřeďují nejen na Francii, ale i na používání francouzského jazyka v mezinárodním měřítku. Od 60. let se činnost jazykových institucí víceméně na úrovni soukromé či individuální přesouvá pod kompetence státu. Nejvyšší a řídicí postavení mají nadále například tyto instituce: Federace pro francouzštinu jako světový jazyk (Fédération du français universel), která se zaměřuje na zachování homogenity francouzštiny. Mezinárodní rada francouzského jazyka, která má za cíl zajistit jednotu jazyka ve světě. Výbor na nejvyšší úrovni pro francouzský jazyk (Haut comité de la langue française), pod nímž vznikla Asociace pro správné používání jazyka v administrativě (Association pour le bon usage du français dans l'administration) a další ministerské komise pro terminologii. Na základě materiálu vydaného Akademií a Komisemi pro terminologii, začíná od roku 1973 publikovat stanovy zveřejňované v Úředním věstníku. Jedná se o seznam výrazů, jejichž použití je závazné nebo doporučované jak pro administrativu, úřady, tak pro školství. Cílem těchto nařízení je zabránit velkému množství anglo-amerikanismů nebo neologismů, jinými slovy, některé termíny jsou od uvedeného data úředně zavrženy. Jedná se například o terminologii audiovizuální, stavební práce, urbanismus, nukleární techniky, těžební průmysl, dopravu. Později následovala oblast ekonomiky a financí, lékařství, právní, turistiky, informatiky, telekomunikací. Pro názorný příklad uveďme doporučované termíny

místo anglických výpůjček: walkman – *baladeur*, design – *stylique*, tax free shop – *boutique franche*, software – *logiciel*, hardware – *matériel*, know-how – *savoir-faire*. Některé výrazy jsou však veřejností a samotnými slovníky přijímány s rozpaky a anglicismus zůstává nadále upřednostňován, např. *industrie du spectacle* (show business), *palmerès* (hit-parade), *franc jeu* (fair-play).

Jako další ochrana před přílivem cizí technické terminologie byl přijat zákon Bas-Lauriol z prosince 1975 týkající se užití francouzského jazyka: francouzština se stala povinnou v popisech, návrzích, reklamě, záručních listech, pracovních smlouvách, nápisech na veřejných místech atd. Používat cizí výraz je zakázáno, pokud existuje francouzský ekvivalent. Poprvé si zákon bere za úkol chránit především spotřebitele a ne samotný jazyk.

Přítomnost vlády v otázce jazyka pak nejvíce vynikla v roce 1992 změnou ústavního zákona, kdy byla francouzština stanovena jako úřední jazyk republiky. Dalším bodem zásahu je v roce 1994 vydání zákona „Loi Toubon“, který má za cíl obohacení jazyka, povinnost používat francouzský jazyk a obranu francouzštiny jakožto jazyka republiky. Zákon byl však přijat poněkud s rozpaky, vzhledem k tomu, že nařizování používat určitou terminologii v médiích nebo soukromými osobami se neslučovalo s Deklarací lidských práv.

O čtyři roky později byl přijat Dekret týkající se obohacování francouzštiny, který má za úkol chránit dědictví francouzského jazyka a nařizuje používat francouzskou terminologii v Úředním věstníku Francouzské republiky (*Journal officiel de la République française*) a ve státní správě.

Opakem k silné tendenci francouzštiny stavět se vůči anglicismům je například slovo *footing*, které vzniklo z anglického slova *foot* s příponou *-ing*, analogicky k *boating*, *walking* apod. Slovo *footing* je čistě francouzský „vynález“, běžně užívaný, který v angličtině neexistuje a představuje ekvivalent anglickému *jogging*. (*Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales*)⁵.

Francie má z Evropských jazyků nejhloběji propracovanou „obranu“ proti přílivu cizích slov. Počet zákonů, dekretů a administrativních nařízení týkající se francouzské terminologie převyšuje počet takových právních textů zaměřených na jazyková práva občanů.

Je zřejmé, že na jazykovou politiku má vliv jiné postavení francouzštiny ve světě, zájmy Francouzské republiky o její propagaci a udržení určité normy, ať už v bývalých koloniích nebo v rámci výuky jako cizího jazyka.

---

⁵ Dostupné on-line z: <<http://www.cnrtl.fr/>>

3. Analytická část

3.1 Charakteristika zkoumaného korpusu

Při sestavování seznamu slov jsme vycházeli jednak ze slovníků neologismů *Nová slova v češtině*, z *Akademického slovníku cizích slov*, *Slovníku spisovné češtiny*, *Magyar értelmező kéziszótár*, *Idegen szavak szótára*, *Magyar szlengszótár*, z publikace *Mai magyar nyelvújítás* (K. Minya), lingvistických periodik *Édes Anyanyelvünk*, *Magyar Nyelvőr*, *Naše řeč* z období po roce 1989, z průzkumu národních korpusů *Magyar Nemzeti Szövegtár* (MNSZ) a *Český národní korpus* (ČNK), dále také z vlastní pracovní zkušenosti (např. terminologie cestovního ruchu) a ze zkušeností odborníků na počítačové a telekomunikační technologie. Nebudeme rozlišovat přejímky z angličtiny britské a americké.

Zkoumaná hesla jsme rozdělili do tematických kategorií (viz. níže). Uvádíme k nim výslovnost českou a maďarskou, pokud se liší od pravopisu, vysvětlení termínu, případné ekvivalenty v daném jazyce, příklady některých odvozenin a poznámky k souvisejícím problémům. U kategorie pro Cestovní ruch, Sport a Auto-moto připojujeme příklady z MNSZ pokud se heslo v korpusu vyskytovalo. Jedná se tedy o autentické texty.

Uvádíme stručné informace o obou využívaných národních korpusech. MNSZ⁶ je sestaven na základě publicistických, beletristických, vědeckých, úředních a osobních písemných zdrojů z období začátku 90. let po cca rok 2001. Korpus jsme omezili na oblast Maďarska, čímž se počet textových slov snížil na necelých 165 milionů.

ČNK⁷ je rozdělen do několika podkorpusů, z nichž jsme zkoumali korpus *syn* pro psanou češtinu, který sjednocuje žánrově (beletrie, publicistika, odborná literatura) vyvážené korpusy *syn2000* a *syn2005*. Dohromady pokrývají časové období od počátku 90. let po rok 2004 a dohromady obsahují přes 200 milionů tokens.

S ohledem na fakt, že počet slovních jednotek v národních korpusech, časové období pokrytí, ani poměr vyjadřovacích stylů není srovnatelný, neprovádíme srovnávací statistický výskyt lemmat v obou jazycích.

Snažili jsme se rozdělit námi sesbíraný korpus o celkovém počtu 356 anglicismů do deseti komunikačních oblastí: *Informační a telekomunikační technologie; Kultura, zábava, umění, média; Móda, kosmetika, životní styl; Sport; Obchod a finance; Cestovní ruch; Názvy obchodů a firem; Jídlo a nápoje; Auto-moto; Ostatní.*

---

⁶ Podrobnější informace viz. *Magyar Nemzeti Szövegtár*, dostupné on-line z: <<http://corpus.nyttud.hu/mnsz/>>

⁷ Podrobnější informace viz. *Český národní korpus*, dostupné on-line z: <<http://ucnk.ff.cuni.cz/>>

Sémantické dělení je poněkud problematické, protože v některých případech převažuje subjektivní hledisko. Významy několika slov také zasahují do dvou nebo více oblastí, v takovém případě je slovo uvedeno vždy s příslušným významem pro danou kategorii. K jednotlivým heslům je dále přiřazena výslovnost v obou jazycích, pokud se liší od psané formy. Výslovnost není psána podle mezinárodních fonetických standardů, ale českými a maďarskými hláskami.

Kategorie	Počet anglicismů
Informační a telekomunikační technologie	109
Kultura, zábava, umění, média	47
Móda, kosmetika, životní styl	47
Sport	41
Obchod a finance	39
Cestovní ruch	20
Názvy obchodů a firem	16
Jídlo a nápoje	15
Ostatní	14
Auto-moto	8

Tabulka č. 1 Kategorie komunikačních oblastí

Stručná charakteristika jednotlivých oblastí v souvislosti s přejímáním anglicismů:

Informační a telekomunikační technologie

Vedoucí pozice angličtiny v této oblasti je dána jednak z toho důvodu, že je angličtina používána jako programovací jazyk, odtud pak některé odborné slangové výrazy pronikají i do běžné mluvy. Výraznější podíl má v posledních dvaceti letech rozvoj nového komunikačního média – internetu, ke kterému se váže další anglická terminologie a nové jazykové jevy. V počítačové oblasti zůstávají většinou původní názvy, stejně tak ve sféře počítačových her, kde se vytváří specifický žargon či argot, který si udržuje mnoho slov

anglických či odvozeniny s anglickým základem s českou příponou pro větší srozumitelnost mezi účastníky her, vzhledem k tomu, že je dnes možné hrát hry živě v mezinárodním propojení. Navíc i většina počítačových her domácího původu mívá anglický název.

V maďarštině byla snaha o pomadžarštění počítačové terminologie, ale její následné rozšíření se nedočkal takového výsledku. Např. *backspace* = *visszalépegető*; *enter* = *indulj!*; *escape* = *szökés*; *hardver* = *szerkezettyű*; *szoftver* = *működtetőtyű* (Minya, 2003, s. 31).

Kultura, zábava, umění, média

Na první pohled (poslech) je zřejmé, že v Evropě v oblasti hudby, přesněji v moderní „pop-music“, se angličtina dostala na přední místo. Snad jen Francie má uzákoněno povinné procentuelní zastoupení hudebních nahrávek ve francouzštině v rozhlasovém vysílání. Angličtina vládne mezinárodní komunikaci také v oblasti filmu. Do běžné mluvy pronikají i anglické názvy zábavných pořadů, např. *Big Brother*, *Super Star*.

Móda, kosmetika, životní styl

Vedle tradičních francouzských termínů pronikají i termíny anglické, a to z důvodů obchodních, reklamních, ale také při překladech článků ze zahraničních časopisů, které se na módu, kosmetiku a životní styl zaměřují.

Sport

Pronikání odborné terminologie v oblasti sportu má své místo v historii, jak jsme již zmínili dříve. Nové termíny se šíří projevem sportovních komentátorů nebo samotných sportovců, kteří se pohybují v mezinárodním světě sportu.

Obchod a finance

Vzhledem ke svému postavení jako světového jazyka, chceme-li *lingua franca*, bývá angličtina rovněž komunikačním prostředkem a anglická terminologie tak snadno proniká do ostatních jazyků. Často komunikují anglicky i zaměstnanci pracující v zastoupeních zahraničních firem se svým vedením.

Cestovní ruch

V oblasti cestovního ruchu se angličtina čím dál více prosazuje, převážně pak v letectví, kde je ustanovena jako mezinárodní komunikační jazyk. Z vlastní zkušenosti víme, že pracovní manuály ohledně mezinárodních pravidel pro zaměstnance leteckých společností

jsou vydávány v angličtině, stejně tak rezervační a jiné počítačové systémy. Anglická terminologie tak snadno proniká do mateřského jazyka zaměstnanců a přestože existuje k mnoha výrazům český ekvivalent, bývá anglický termín použit častěji. Odborná školení pro zaměstnance zastoupení leteckých společností probíhají samozřejmě také v angličtině. Výjimku tvoří Francouzi, kteří vzhledem k jazykové politice a zákonům vyžadují pro zaměstnance zahraniční školení ve francouzštině a rovněž mezinárodně platné pracovní příručky jsou ve Francii vydávány ve francouzské verzi (viz. kapitola 2.3 Jazyková politika).

Názvy obchodů a firem

Obchody a firmy používají anglický název jednak v případě mezinárodního charakteru a tudíž i zavedeného obchodního názvu (*McDonalds', KFC*), dále pro zvýšení atraktivnosti (*Second-hand shop, Fashion shop* apod.). V Maďarsku platí v tomto směru určitá omezení, viz. kapitola č. 2.3.

Názvy jídel a nápojů

Názvy v oblasti stravování se většinou vážou k určitému specifiku země původu, a proto bývá těžké a někdy ani není vhodné je nahrazovat ekvivalentem. Dalším důvodem proniknutí anglického termínu je vliv obchodní reklamy, kdy se ke značce zboží váže anglický slogan také registrovaný pod ochrannou známkou.

Auto-moto

V této oblasti hraje roli jednak odborná terminologie, jednak opět obchodní reklama.

Ostatní

Zde jsme zařadili ojedinělé termíny, pro které nebylo praktické vytvářet samostatnou kategorii.

V Příloze č. 1 se nachází pro srovnání trojjazyčný (maďarština, čeština, francouzština) přehled vybraných slov počítačové a telekomunikační terminologie k anglickým výrazům.

3.2 Nalezené jednotky

Informační a komunikační technologie

blog *internetová stránka, kde autor nebo více autorů publikuje své příspěvky*

internetový deník

webnapló (EA 2006/2, s. 1), **blognapló**

blogger *autor blogu*

č.**blogr** nebo **bloger**

m.**blogger**

blueray *typ optického disku pro ukládání dat, k jehož čtení se používá modrý laser*

[blúrej]

bluetooth *bezdrátová komunikační technologie, která umožňuje propojit dvě a více elektronických zařízení*

[blútús]

boot disk *disk ke spuštění zaváděcího programu, který připraví počítač k používání*

[bút disk] **bootovací cédéčko**

[bút diszk] **indítólemez, rendszerlemez** [Idegen szavak szótára (ISZ)]

call center, call centrum *středisko poskytující na zavolání informace ap.*

[kól]

ügyfélszolgálat (EA 05/1, s. 17)

cartridge *schránka, která bývá součástí většího zařízení a kterou lze snadno i s náplní vyměnit (obsahuje např. barvicí pásku pro tiskárnu k počítači)*

[kartridž] **kartridž**

chat *1. diskuse, konverzace, beseda uskutečňovaná písemně prostřednictvím internetu 2. webová stránka k tomuto účelu vyhrazená, fórum, tribuna pro chat*

[čet] **pokec** (NŘ 01/4, s. 222)

sloveso **chatovat** [četovat]

[cset] **chat, cset, csevegés**

sloveso **csetel, chatel** (EA 04/2, s. 10);

vznikla zkratka z přepisu c6 (c + hat = chat)

csevegőcsatorna (EA 06/01, s. 5)

chat room *webová stránka vyhrazená pro chat, zprav. na určité téma; chatová/virtuální místnost*

[čet rúm]

chatboard *klávesnice připojitelná k mobilnímu telefonu*

[četbórd]

[csetbord] **szöveg-elő** (Minya, 2003, s. 19)

check *zkontrolovat*

[ček] cheknout

[csek] csekkol

chip *křemíkový substrát umístěný v jednom pouzdru, na němž je propojen velký počet log. obvodů; čip*

čip

csip, lapka, áramköri lapka (ISZ)

složeniny a slovní spojení, např.: č. *čipová karta, mikročip*; m. *csipkártya, mikrocsip*

click *stisk, stisknutí tlačítka myši; kliknutí*

[klik] **kliknutí**

kattintás, rákattintás (ISZ)

sloveso m. **klikkel**, č. **klikat**

computer *osobní počítač*

[kompjútr, komputer] komp, kompjútr

számítógép

cookies *informace ukládané prohlížečem webových stránek, které slouží k zapamatování uživatelských nastavení nebo automatické přihlašování*

cracker *kdo dešifruje jinak nepřístupné části programu a takto dešifrovaný program šíří*

[kreker, krekr]

[krekker] programfeltörő, számítógépkalóz (ISZ)

demo *demonstrační program, d. verze, d. hra*

demó bemutató változat/anyag

disc *datový nosič*

[dysk] **disk**

diszk, lemez

discman *malý přenosný přehrávač kompaktních desek (disků)*

[dyskmen] **CD přehrávač; diskman**

hordozható CD-lejátszó, sétáló-CD-lejátszó (EA 04/1, s. 17)

display *zařízení pro zobrazování číslic a znaků (na obrazovce)*

[dysplej]

[diszpléj] **kijelző** (EA03/1, s. 6), megjelenítő (ISZ)

download *přesun dat mezi dvěma zařízeními*

[daunloud] **stažení dat**

letöltés (ISZ)

e-mail 1. *elektronická pošta* 2. *zpráva, sdělení, dopis zaslané touto poštou*

[ímejl] **e-mail, elektronický dopis**

[ímél] **villanyposta** (ISZ), **villámposta, elektronikus levél, emil, drótposta, e-levél**

e-mail, ímél

Angličtina umožňuje psaní bez spojovníku, ale jak v češtině, tak v maďarštině by se jednalo o homonymum ke slovu *email*.

e- [í-] první (zkrácená) část nových výrazů mající význam *elektronický* např. *e-banking, e-business, e-kavárna, e-shop, e-zin* (magazín), *e-learning, e-book*

v maď. např. **elektronikus üzletkötés** (*e-business*); **távtanulás** (*e-learning*), ale nejde sloveso **távtanul*

emotikon *symbol vytvořený pomocí grafických znaků nebo obrázků pro vyjádření pocitů, duševních stavů, užívaný v písemné elektronické komunikaci (e-mailech, sms ap.)*

[emotykon]

emotikon (EA 2003/2, s.3), **érzelemjel** (EA 2006/5)

file *počítačový soubor dat*

[fajl] **soubor**

[fáj] **fájl, adattár, adatállomány** (ISZ)

firewall *souhrn technických opatření zajišťujících bezpečnou komunikaci mezi chráněným počítačem, počítačovou sítí a okolím*

[fajrvól] **hradba**

[fájervól] **tűzfal** (ISZ)

flash disc [fleš disk] *přenosná paměť*

Maďarština viz. *pen drive*

floppy disc *ohybný magnetický disk pro záznam dat u disketové paměti, disketa*

[flopy] flopy

[flopi diszk] flopi, hajlékony mágneslemez, lemez (ISZ)

Vzhledem k tomu, že se již před pár lety přestal být vyráběn a postupně i používán, slovo se pomalu vytrácí.

freeware *software poskytovaný zdarma, který lze volně šířit, i když si autor zachovává autorská práva; takový způsob šíření*

[fríver] **bezplatný software**

jogdíjmentes program (ISZ)

fulltext *způsob vyhledávání informací v textových souborech umožňující nalézt libovolný řetězec znaků (zadaná slova, jejich části ap.); software takové vyhledávání umožňující*

game *počítačová hra*

V češtině se ujal výraz *gamesa*, jehož výslovnost je podle tvaru množného čísla v angličtině s kombinací ženského rodu „*hra*“ v češtině. (NŘ 98/2-3, s. 100)

hacker *kdo neoprávněně (bud' pro zábavu nebo s úmyslem škodit) proniká do chráněných počítačových systémů, programů, dat*

[hekr, heker] **průnikář**

[hekker, hekör] **webmetsző** je výraz napodobující zsebmetsző (EA 2004/2, s. 11);

adathalász (EA 2007/2, s. 17), **számítógépkalóz** (ISZ)

hands-free *sada přístrojů umožňující telefonování z mobilního telefonu bez jeho držení v ruce, handsfree sada, handsfree set*

[hendsfrí]

hard disc *pevný disk*

[hárd dysk]

hardware *fyzické vybavení počítače*

[hardver]

hardverigény (EA 2003/2, s.3)

help desk *služba, která poskytuje pomoc a podporu zákazníkům; takové pracoviště*

ügyfélszolgálat

high-tech/hi-tech *založený na vyspělé technologii*

[hájtech] **špičková technika**

[hájtek] **csúcstechnika** (ISZ)

hoax [houks] *nevyžádaná zpráva (e-mail) zprav. s informací o neexistujícím počítačovém viru, s nabídkou na rychlé zbohatnutí, s reklamní nabídkou aj.*

homepage 1. *úvodní webová stránka osoby, oragnizace ap.* 2. *webová stránka, která se po spuštění prohlížeče otevře jako první*

[houmpejdž] 1. **domovská stránka** 2. **startovací stránka**

[hómpéidzs] 1. **honlap** 2. **nyitó oldal** (ISZ)

hosting [houstyng] *pronájem prostoru na webovém serveru pro umístění webových stránek; taková služba poskytovaná províderem; hostování*

hot line [hot lajn] *telefonní linka, na niž mohou občané získat důležité informace nebo se obrátit o pomoc*

horká linka

forródrót

hotspot *místo, kde se dá bezdrátově připojit k počítači*

forrópont (Minya, 2005)

indexprint *pořadově očíslovaný celkový náhled všech zmenšených fotografií z vyvolaného filmu*

Internet *globální počítačová síť*

internet *komunikační prostředí globální počítačové sítě (Internetu); na tom založený celosvětový komunikační prostředek, médium*

m. **világháló**, č. **síť**

odvozeniny: i-noviny, café, kavárna, internetpavilon, netpavilon (EA 2005/2, s. 17)

sloveso v m. **internetezik**. Čeština sloveso neodvozuje.

intranet *místní počítačová síť (v rámci podniku, organizace ap.) vytvořená jako internetové prostředí malého rozsahu*

laptop [laptop, leptop] *přenosný počítač ve tvaru kufříku*

[leptop] **lapgép**, táskaszámítógép, hordozható számítógép (ISZ)

layout [lejaout] *grafický návrh pro zalomení a rozložení jednotlivých prvků na webové stránce*

link *propojení mezi jednotlivými stránkami, dokumenty na internetu; takový propojovací prvek; hyperlink*

odkaz

kapocs (EA 2007/4, s. 17)

log in *připojovat, přihlašovat se do počítačového systému (zadáním přihlašovacího jména, hesla ap.)*

log out *odhlášení se z počítačového systému*

mail 1. *elektronická pošta; e-mail* 2. *zpráva, sdělení, dopis zaslané touto poštou*
viz. e-mail

mailbox *uspořádaný soubor došlých elektronických dopisů (e-mailů)*

[mejlboks] *elektronická poštovní schránka*

[mélboksz] **postaláda**, *postafiók, levélszekrény (ISZ)*

mailing list *seznam příjemců reklam zasílených e-mailovou poštou*

[mejling list]

[méling liszt] **levelező lista, levelezőcsoport**

mobil *mobilní telefon*

maroktelefon, zsebtelefon

V maďarštině vznikly i výrazy s negativním podtextem *bunkofon, tahofon, sznobil*.

A další slangové výrazy *mobci, mobcsi, téglafon*.

modem *elektronické zařízení umožňující přenášet data mezi počítači prostřednictvím telefonní linky*

mouse pad *podložka pod myš*

egéralátét, egérpád (EA 2005/2, s. 17)

nick [nyk] **přezdívka**

becenév

notebook *velmi malý přenosný počítač*

[noutbuk]

[nótbuk] **noteszgép**, *hordozható számítógép (ISZ)*

off-line [oflajn] *aktuálně nepropojený (s řídicím systémem); nepřipravený k přijímání dat*

on-line *přímo aktuálně propojený (s řídicím systémem); aktivovaný, připravený k přijímání dat*

[onlajn]

[onláj] **elérhető (ISZ), a hálón**

open source [oupnsórs] *mající volně přístupný zdrojový kód (text s programovými instrukcemi k činnosti počítače), a tím umožňující uživateli další doplňování, úpravy ap.*

palmtop *velmi malý přenosný počítač; počítač do dlaně*

Dnes se už nepoužívá, nahradily jej netbooky nebo notebooky.

tenyergép, zsebszámítógép (ISZ)

password *přístupové heslo*

[pásvord] **heslo**

[pászvörd] **jelszó**

pen drive *přenosná paměť.*

V češtině se příliš tento výraz nepoužívá. Spíš se setkáme s *flash disk*.

pender, penderítő, tolltár, tollmeghajtó (EA 2006/2, s. 17); memóriakulcs (EA 2007/4, s. 17); adattalicska [Hogy'mondom – online szlengszótár (HGM)]⁸

pixel *nejmenší prvek zobrazovací plochy, jemuž lze nezávisle přiřadit barvu nebo intenzitu; obrazový prvek*

[pixl]

[pixel]

playstation [plejstejš] herní konzola

játékkonzol

---

⁸ Dostupné on-line z: <<http://www.hogymondom.hu/>>

plotter *kreslicí zařízení připojované k počítači*

[plotr]

rajzgép (ISZ)

podcasting (iPod + broadcast) *přenos audio nahrávek přes internet do mobilního telefonu nebo do počítače*

provider [provajdr] *firma, která svým zákazníkům poskytuje za úplatu přístup k nějaké komunikační službě (např. k internetu); poskytovatel*

print *počítačová tiskárna*

nyomtató

Sloveso v maďarštině *printel* se příliš nerozšířilo, spíše se používá maďarské *nyomtat*, stejně tak *nyomtató*. (EA 03/3, s. 12) V češtině se odvozuje sloveso *printovat*.

roaming [rouming] *služba umožňující účastníkovi jedné mobilní sítě přecházet do sítě jiného operátora, i na jiném území, a využívat tam svůj přístroj k volání*

save [sejv] *ukládat data*

V češtině je sloveso **savovat, sejvovat**.

scanner [skener] *přístroj pro optické snímání grafické předlohy a její převádění do elektronické podoby*

skener, optický snímač

szkenner, **lapolvasó, képolvasó** (ISZ); v maďarštině se výraz *lapolvasó* nerozšířil, jednak vzhledem k tomu, že se jedná o složeninu delší než je původní anglické slovo, navíc se z něj nedá vytvořit sloveso.

sloveso č. **skenovat**, oskenovat; m. **szkennel**, beszkenneli (Minya, 2003, s. 57)

screensaver [skrínsejvr] *spořič obrazovky, displeje ap.*

server [servr] *výkonný počítač, který zabezpečuje chod (lokální) počítačové sítě*

szerver, gazdagép, kiszolgáló számítógép, központi számítógép (ISZ)

setup *(počáteční) nastavení parametrů softwaru*

[setap] **nastavení**

[szetáp] **beállítás** (ISZ)

shareware *program, který je plně funkční po vyzkoušení a následném zaplacení autorského poplatku; takový způsob šíření softwaru*

[šserver]

smileys *usmívající se emotikony*

smajlík

mosolyka (HGM)

software *programové vybavení počítače*

[softver]

szoftver

spam *nevyžádaná elektronická pošta (e-mail, textová zpráva), zprav. reklamního charakteru*

[spem]

internetes levélszemét (EA 2004/3, s. 17)

spyware *software, který posílá informace z hostitelského počítače výrobci spywaru*

[spajver]

stand-by *pohotovostní režim spotřebiče*

[stendbáj]

[sztendbá] készenlét (ISZ)

(tele)fax *zařízení pro přenos dat pomocí telefonické linky*

fax

távmásoló *se v maďarštině příliš nerozšířil*

toner *náplň cartridge*

festéktartály (ISZ)

update, updating 1. nejčerstvější, aktualizovaná verze (zprav. programu, dat) 2. aktualizace, aktualizování (zprav. programu, dat)

[apdejt] **aktualizace**

[apdéjting] **adatfelújítás** (ISZ)

upgrade aktualizovaná, vylepšená verze (softwaru, hardwaru)

[apgrejd] **nadstavba**

[apgréd] **korszerúsétés, bővítés** (ISZ)

upload [aploud] odesílání dat

user [júzr] **uživatel**

[júzer] **felhasználó**

user-friendly [júzr frendli] umožňující snadné a pohodlné užívání, optimální pro uživatele

[júzerfrendli] felhasználóbarát, könnyen használható (ISZ)

utility pomocný počítačový program

[utylity] utilita

wap technologie umožňující bezdrátový přístup k internetu prostřednictvím mobilního telefonu

[vap]

web 1. komunikační prostředí informační služby Web v rámci internetu; systém vzájemně propojených webových stránek 2. webová stránka

Synonymum pro world wide web (zkratka www. v internetových adresách)

világháló (ISZ)

sloveso m. **webezik**

webmaster správce webových stránek, webového serveru

[vebmástr]

[vebmászter]

webshop *obchod provozovaný na internetu přes webové stránky*

website *jakýkoli dokument nebo soubor umístěný na webu pod určitou adresou*

[vebsajt] webová stránka, webstránka, webovka

[vebszájt] **honlap** (ISZ)

wi-fi z angl. wireless fidelity; bezdrátové připojení

[vífi]

zoom změna měřítka zobrazení;

[zúm] **transfokátor**

gumioptika (ISZ)

slovesa č. **zoomovat**, m. **zoomol**

ZKRATKY: Iniciálové zkratka často přechází ve zkratkové slovo

CC *courtesy copy*

m. *cécézik* (EA 2004/3, s. 17) - poslat email někomu v kopii

V češtině se žádný výraz k této zkratce nepoužívá.

CD [cédé] kompaktní disk, **cédéčko**

kompakt-lemez, fénykorong, sugárlemez (EA 2002/5, s. 17); **ablaklemez**

(EA 2003/4, s. 17)

DVD [dévédé, dývidý] 1. *digitální videodisk* 2. *přehrávač digitálních videodisků*

IT *informační technologie*

LCD display *displej z tekutých krystalů*

elcédéčko

LCD kijelző, ~ monitor

SMS, sms *psaná zpráva omezeného rozsahu posílaná, přijímaná mobilním telefonem ap.,
krátku textová zpráva*

[es-em-es, esemes] **textovka**, zpráva, esemeska, sms zpráva; sloveso **smskovat**

[esemes] **üzenetke** (EA04/3, s. 17); sloveso: **sms-ezeget** (EA 04/2, s. 10); **smsezik**

MMS, mms zpráva obsahující textové, grafické, zvukové a obrazové informace zasílaná prostřednictvím mobilního telefonu; multimedialní zpráva; ememeska

[em-em-es, ememes]

PC osobní počítač

[písí, pécé] písíčko, pécéčko

[píszí, pé-cé] személyi számítógép (ISZ)

PIN tajný číselný kód přidělený platební kartě ap., zabezpečovacímu systému aj.

azonosító jel (ISZ)

GOOGLE vyhledávací zařízení pro internet

č. slovesa **guglovat, vyguglit**

m. slovesa **meggugliz, gugliz** (EA06/5, s. 17)

Kultura, zábava, umění, média

billboard [bilbórd] 1. větší reklamní tabule 2. velkoplošný plakát s reklamou na této tabuli

óriásplakát

casting [kástyn-] výběrové řízení, konkurz modelek pro módní přehlídky a kosmetické firmy, účinkující pro různá vystoupení (ve filmu, televizi ap.)

chill-out [čilaut] 1. prostor vyhrazený pro oddech na různých zábavních (tanečních ap.) akcích 2. oddechová hudba

chillezik (EA 03/4, s. 17)= **lehiggad, megnyukszik**

comeback [kambek] 1. návrat někdejších významných, slavných osobností k bývalé (úspěšné) činnosti v oblasti umělecké, sportovní, politické ap. 2. návrat určité (dříve úspěšné) činnosti, stylu určité doby, nějakého díla

design [dizajn] vzhled, tvar; návrh sjednocující funkčnost s estetickým vzhledem

[dizájn] dizájn, terv, **formaterv**, formatervezése, tárgyalakítás, látványterv (TIN)

digest [dajdžest] *výběr informací z časopiseckých ap. textů*

[dájdzseszt, dájdzsöszt] **tallózó folyóirat** (ISZ), **kivonat**

graffiti *kresby, obrazce, nápisy vytvářené většinou neprofesionály na veřejných plochách (na zdech domů, ohrad, na povrchu tramvají ap.) zprav. barvami ve spreji*

happy end *šťastný konec filmu, příběhu ap.*

hepiend – *szerencsés kimenetel, boldog vég* (ISZ)

infotainment (information + entertainment) [infotejnment] *podávání informací formou zábavy* (NŘ 2003/4, s. 208)

infozábava (idem) *můžeme se setkat například u stylu přednesu zpravodajských vysílání komerčních televizí*

jackpot [džekpot] *velká suma v loterii*

multicinema *komplex s několika kinosály pod jednou střechou a širokou nabídkou filmových projekcí*

č. **multikino**

m. **mozikombinát** - není zrovna zdařilý výraz

performance *představení, částečně připravené, částečně dotvářené před diváky, s důrazem na interakci*

m. [pörformensz]

poster [poustr] 1. *stručná písemná prezentace výsledků vědeckých prací (na panelech ap.), užívaná zejména při konferencích* 2. *reklamní plakát*

reality show [reality šou]

valóságshow, valóvilág

remake [rímejkk, rimejkk] *nové natočení staršího úspěšného filmu; nové nastudování staršího úspěšného divadelního představení*

scrabble [skrable] *společenská stolní hra, kde je úkolem na herním plánu vytvářet do sebe zapadající slova*

szókirakó (Minya, 2005), ale nejde sloveso *szókirak*

show [šou] *zábavní program zaměřený na efekt*

[só] *műsor, bemutató, látvány* (ISZ)

-one man/woman show [ven men/vumen šou] 1. *představení, ve kterém vystupuje jeden umělec/umělkyně* 2. *samostatné veřejné vystoupení jedince vůbec* 3. *kdo něco dělá (rád) sám, samostatně, na vlastní pěst*

peep show [pípšou] *erotické obscénní představení, které je možné sledovat kukátkou, okénkem ap.; podnik k tomu určený*

m. kukkolda

talk show [tókšou] *rozhlasový nebo televizní pořad, v němž za vedení moderátora besedují a odpovídají na otázky populární osobnosti*

[tóksó] *televízió + terefere* → **tefefere** (Minya, 2003, s. 21)

slogan (*módní heslo, zprav. v reklamě*)

reklámjelmondát (EA 03/1, s. 20)

spot *krátký televizní snímek, zprav. zaměřený na reklamu*

street art [strít árt] *výtvarný projev, pro nějž ulice slouží jako prostor k vyjádření tvůrčího nápadu*

teleshopping [telešoping] *televizní služba zprostředkovávající nabídku a prodej zboží ap.*

thriller [triler] *film, kniha s napínavým, vzrušujícím dějem*

rémfilm

top ten *žebříček deseti nejlepších, nejúspěšnějších v určitém oboru (zvl. sportu, filmu, populární hudbě aj.)*

trailer [trejler, trajler] *upoutávka na film, počítačovou hru ap. využívající zejména efektně sestříhaných záběrů z filmu, ukázek ze hry ap.*

tréler

TV [tévé] *televizní*

v maďarštině *tv* zkratka je běžně používaná, ale neměla by se pod vlivem angličtiny psát s velkými písmeny

voice over [vojs ouvr] *namluvení dialogů cizojazyčného filmu (jedním hercem) v domácím jazyce, nahrané přes původní znění filmu*

Hudba

band [band] *hudební skupina, malá kapela*

demo *demosnímek; demonstrační ukázka*

demó

DJ [dýdžej] *diskžokej*

č: odvozeniny Djing – diskžokejování, Djka, DJovat, DJovský

[dí-dzséj] **lemezolvas, lemezgazda**

feeling [filing] *procítěná interpretace hudby, cítění, cit pro hudbu*

filing – maďarské ekvivalenty *hangulat* a *ézés* se v maďarštině příliš neujaly (Minya, 2005)

frontman [frontmen] *vedoucí zpěvák (nebo hudebník) hudební skupiny*

funky [fanky] *hudební styl*

grunge [granž] 1. *rockový hudební proud vycházející z heavy metalu a ovlivněný punkem* 2. *ležérní styl oblékání spojený s hudebním proudem grunge, vyvolávající záměrně dojem lacinosti, obnošenosti, zašlosti, otrhanosti ap.*

hip-hop *moderní taneční hudba doprovázená rytmizovaným zpěvem*

hitmaker [hitmejkr] *(úspěšný) autor (hudebních) hitů*

jungle [džangl] *elektronická hudba vyznačující se nepravidelným, porušovaným rytmem ve vysokém tempu a výraznou basovou linkou*

rap, rapper [rep, reper] slang. tzv. *hudební poezie*

č. sloveso **rapovat**

m. sloveso **rappel**

remix *nová skladba vytvořená spojením částí jiných (úspěšných) skladeb; její nahrávka*

revival [rivajvl] *hudební skupina, kapela oživující některý již zaniklý nebo neaktivní hudební styl*

sampl, -er *vzorek, úryvek skladby*

singl *jednotlivá píseň, skladba*

songbook [songbuk] *knížka nebo brožurka s texty písní nebo i s notami*

soundtrack [saundtrek] *nahrávka hudby z filmu, představení ap., vydaná samostatně*

unplugged [anplagd] *bez elektrického zesílení a bez elektronických hudebních nástrojů*

walkman [volkmen] *malý přenosný přehrávač vybavený sluchátky k poslechu*

world music *hudba vycházející z kulturní tradice určitého etnika, zejména spojující etnické vlivy se západními populárními hudebními proudy*

[verld mjúzik]

[vörlđ mjúzik]

Móda, kosmetika, životní styl

afterparty [áftrpárty] *taneční zábava (party) pořádaná po jiné akci, jako její završení*

utóbuli

aftershave [áftršejv] *pleťová voda, krém nebo balzám po holení*

baby boom [bejbibúm] *prudký nárůst porodnosti*

[bébi búm] *gyermekszületésszám hirtelen megnövekedés*

baby-sitter/ka [bejbisitr, bejbisiter] *kdo pečuje o děti doma v době nepřítomnosti rodičů*
bébiszitter (EA 05/4, s. 12), **gyermekőrzö**, **gyermekvigyázó** (ISZ), **pótmama**,
gyerekpásztor

beauty case [bjútykejz] *kosmetický kufřík s líčidly*

body *jednodílné spodní prádlo oblékané na celý trup vcelku*

body styling [bodystajling] 1. *péče o celkový, harmonický vzhled osoby sladěním účesu, naličení, oblečení a doplňků* 2. *formování těla silovým tréninkem; takový trénink*

být free [frí] *volný, nesvázaný konvencemi*

cool [kúl] *být moderní, na úrovni, držet krok; být v pohodě*

in *mít o něčem přehled, být ve shodě s módou, s módními trendy* opakem je **být out**

v češtině spojením free + cool + in vznikla složenina **frikulín**

dread, dred [dred] 1. *tenký, zcuchaný, zplstnatělý pramínek vlasů* 2. *účes s těmito pramínky*

face-lifting [fejsliftyn-] *chirurgické vyhlazování vrásek na obličeji*

fit *příd. jm užívány ke cvičení ve stylu fitness; pro toto cvičení určený*

fitt

fleece [flís] *umělý textilní materiál podobný vlně*

glitr *kosmetický přípravek používaný pro dosažení lesklého efektu; lesk*

happening [hepenyn-] 1. *akce (jedince nebo kolektivu), která má něčím neobvyklým překvapit, upoutat* 2. *akce (zprav. kolektivu), která má netradičním způsobem podpořit nějaký názor, přesvědčení, myšlenku*

[hepenink]

homeless [houmles] *člověk bez stálého bydliště*

bezdomovec

hajléktalan

image [imidž] 1. *pověst, renomé* 2. *vnější podoba něčeho*

V češtině se setkáme s ženským i mužským rodem, podle toho zda je slovo pojímáno jako převzaté z francouzštiny nebo z angličtiny. Nicméně SSČ uvádí původ z angličtiny, stejně tak i výslovnost.

[imázs] **arculat, közkép, megjelenés** (ISZ)

V maďarštině se vyskytuje pravopis **imázs**, podle francouzské výslovnosti [imázs], vzhledem k tomu že slovo je považováno za přejímku z francouzštiny.

imagemaker [imidžmejkr] *osoba, která má na starost vytváření potřebného image někoho, něčeho; odborník ve vytváření image někoho, něčeho*

joint [džoint] *dávka drogy ve formě cigarety*

mariska fű, motyó, spangli, vicces cigi (HGM, MSZL)

look [luk] *vzhled, vzezření někoho, něčeho*

loser [lúzr] **smolař**

lúzer, örök vesztes, gyámoltalan (ISZ)

love story [lav] 1. *milostný příběh* 2. *lehčí filmový nebo literární žánr, jehož těžištěm je milostný příběh; dílo tohoto žánru*

make-up [mejkap] *dříve řídký barevný krém na obličej; dnes i celková kosmetická úprava obličeje; naličení*

modelling *předvádění modelů šatů (manekýnkami); práce manekýnek vůbec*

nail art [nejl árt] *dekorativní zdobení nehtů kamínky, obtisky, obrázky, speciálním lakováním (jako součást nehtového designérství)*

outfit 1. *vhodný oděv, oblečení, šaty; celkový vzhled někoho tvořený kombinací oblečení, bot a doplňků*

party [párty] *zábava, večírek; taneční zábava*

parti, összejövétel, mulatság, estély, muri, buli (ISZ)

patchwork [pečvork] *technika sešívání kousků různobarevných látek za současného vytváření vzorů*

foltvarrás (Minya, 2005)

peeling [pílin-] 1. *odstraňování odumřelých, zrohovatělých buněk z povrchu pokožky kosmetickými prostředky* 2. *k tomu určený přípravek*

piercing [pírsing] 1. *propíchování měkkých partií těla (na uších, nosu ap.) a do propíchnutých míst nasazování ozdobných kovových šperků; body piercing* 2. *taková ozdoba*

[pírszing] **testékszer** (ISZ)

pink *tmavší odstín růžové barvy*

push-up [puš ap] *podprsenka s výplní v košíčku, která pozvedne poprsí*

push-up podprsenka

push-up melltartó

roll-on *kosmetický přípravek aplikovaný otáčením kuličky v uzávěru nádoby*

rulez *mít navrch, být nejlepší; z angl. slovesa rule, 3. os. j.č. rules*

slangový výraz rozšířený v češtině i maďarštině z angl. slovesa rule, 3. os. j.č. rules

sex appeal [sexepíl] *pohlavní přitažlivost*

szexepil, nemi varázs, vonzeró, csáberó (ISZ)

sexy *přitažlivý, svůdný, erotický*

szexi (ISZ)

shopping [sopin-] *chodit po nákupech*

bevásárlás, üzletjárás (ISZ)

m. sloveso **shoppingol**, č. **šopovat, shopovat**

singl *svobodný, bez partnera*

szingli (05/5, s. 11)

speed [spíd] *droga patřící mezi stimulační látky (zprav. amfetamin nebo pervitin)*

csík, gyors

star *hvězda; umělecká nebo sportovní osobnost*

sztár – *híresség, világhíresség (ISZ)*

street worker [strít verkr] *terénní pracovník (doslova pouliční pracovník), který vyhledává lidi z problémových skupin a poskytuje jim pomoc*

stress *zátěž, napětí, tlak*

styling [stajling] *úprava účesu, popř. celého vzhledu, směřující k dokonalé harmonii*

super *prvotřídní, mimořádný, výjimečný*

szuper – *kitűnő, remek, kiváló, elsőrangú (ISZ)*

teenager [týnejdžr] *náctiletý*

tini; tinédzser, tizenéves, kamasz (ISZ)

top 1. *žebříček, pořadí nejlepších, nejúspěšnějších v určitém oboru* 2. *svrchní horní oděv z lehkého materiálu, oblékaný na tričku, halenky nebo místo nich, zprav. jednoduchého a pohodlného střihu* 3. *vynikající, prvotřídní, vrcholný, špičkový*

trend *obecný sklon, vývojová tendence*

V češtině se používá i výraz **trendy** – *něco je trendy*

trend, irányvonal, irányadó áramlat (ISZ)

trendi

VIP [ví-aj-pí, vip] 1. *jsoucí velmi důležitou osobou, slang. vipka* 2. *určený pro velmi důležité osoby*

Sport

baseball *druh pálkovací hry pův. z USA*

[bejzbol]

[bejzból]

beachvolleyball [bíč-] **plážový volejbal, plážová odbíjená; beachvolejbal**
strandröplabda

- ...hiszen a rendező ugyanaz a cég volt. Ugyanúgy volt **strandröplabda**, csocsó és sör... Bár ez utóbbi, valószínűleg (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Magyar Hírlap; Cím: A főváros parádézott , avagy a berlini Love Parade magyar módra; Szerző: Takáts Barna; Dátum: 2000/08/27

body building, bodybuilding *kulturistika, posilování*

[bodybilyng]

[badibilding] **testépítés, izomtorna** (ISZ)

m. sloveso **bodyzik**

- ...nehezen igazodnak ki a számos **bodybuilding-** és fitnessirányzat sűrűjében, (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 1999/11/06 Típus: újságcikk Rovat: sport Cím:

Testépítők gálája Forrás: Népszava

- ...body building vagy magyarul a **testépítés** nem több, mint amit (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 1999/11/11 Típus: újságcikk Rovat:

ELET+MOD/embersport Szerző: Vas Gábor Cím: Testiség – Mozgás , mozgás ! Forrás: Magyar Narancs

bowling *americké kuželky*

[bouling]

[bóling] (amerikai) **teke**, tekejáték (ISZ)

- Újabb 10 sávós, automata **bowling** pálya nyílt Bdapesten, ezúttal (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 2000/07/06 Típus: újságcikk Rovat: Belföld

WestelPress Sport Szerző: WestelPress Cím: Bowling – 10 sávós pálya a Westendben Forrás: Magyar Rádió Hírműsorok

bungee jumping [bandži džamping] *skákání z výšky (např. mostu, věže) na silném gumovém laně do volného prostoru*

gumikötélugrás

- Néhány sátorral arrébb **bungee jumping** zajlik, ötven méter (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 1999/08/09 Típus: újságcikk Rovat: kronika Szerző:

(regényi) Cím: Buli és mámor kifulladásig Forrás: Magyar Nemzet

- ...sky bungee jumpingnak jó magyarítása lehetne a halálugrás vagy a

gumikötélugrás. Igen újszerű a paintball is, azaz a fegyveres (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: tudományos Dátum: 2000 Típus: újságcikk Cím: Kaland-sportágak

Forrás: Élet és Tudomány

canyoning, kaňoning [keňonyng, kaňonyng] *sestup, skluz, proplouvání trasou horských toků, vodopádů ap. ve skalních kaňonech, soutěžkách za použití lan*

szurdoktúra

- Ugyancsak hegyi patakok, folyók völgyében szokás **szurdoktúrát (canyoning)** szervezni, ami a sziklamászás és a gyalogtúra sajátos (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 1999/03/20 Típus: újságcikk Szerző: Illényi Balázs Cím: Aktív turizmus Forrás: Heti Világgazdaság

carving [kárvin-] *sjezdařská lyžařská technika spočívající ve vyjíždění oblouků v extrémním náklonu po hranách lyží, beze smyku*

- Lehet, hogy új sielési műfajt honosítanak meg az úgynevezett **carving** sílécék. Ezek közös jellemzője babapiskóta-alakjuk, vagyis, hogy (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 1998/06/6 Típus: újságcikk Rovat: Melleklet Szerző: Illényi Balázs, Pécsi Ferenc Cím: Sportszerek evolúciója Forrás: Heti Világgazdaság

cheerleader [čírliđr] *dívka vystupující na sportovních utkáních ve skupině tanečnic, které mají bavit diváky a podněcovat fanoušky k povzbuzování*

roztleskávačka

vezérszurkoló

- ...a NÉPSZAVÁNAK „Sámán“, a fehérvári futballpályákon ismert **vezérszurkoló** az elmúlt három esztendőben szinte minden hazai Gázszer-meccsen felült a (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 1997/07/05 Típus: újságcikk Rovat: sport Cím: Gazdasági alapokon működtetett újonc Forrás: Népszava

cross country [kros kántry] *závod horských kol (v terénu)*

- ...15) az NB I B-ben. - Mountain-bike: **cross country** bajnokság, Hármashatár-hegy, 10. Vízilabda: BVSC-UTE

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 2001/05/04 Típus: újságcikk Rovat: sport Cím: Női Futónap és Mozgásfesztivál Forrás: Népszava

curling [karlin-] *sport, ve kterém hráči dopravují tzv. kameny co nejbliže určenému místu*

lední metaná

csúszkorong (Minya, 2005)

feeding zone, zóna [fidin-] *občerstvovací místo pro závodníky (např. při cyklistickém závodu, běžeckém maratonu)*

etetőutca, frissítőszakasz (EA 03/1, s. 11)

fitball [fitból] 1. *velký pružný míč určený ke kondičnímu a rehabilitačnímu cvičení* 2. *cvičení s tímto míčem*

- ...láthatnak a Petőfi Csarnokhoz kilátogatók. Slide, thai-chi, **fitball**, ír step aerobic és kung-fu bemutató, és Bíró (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 2001/05/04 Típus: újságcikk Rovat: sport Cím: Női Futónap és Mozgásfesztivál Forrás: Népszava

fitness 1. *fitness centrum, fitcentrum* 2. *soustava tělesných cvičení prováděných ve fitness centrech* 3. *životní styl usilující o tělesnou a duševní zdatnost, svěžest*

fitnesz, erőnlét (ISZ)

- ...a klub inkább viszi a pénzt, de van néhány **fitness** center is. Úgy tűnik, a rúdugrás nem lesz (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 2001/02/01 Típus: újságcikk Rovat: Sport Szerző: Kósa Tamás Cím: Bubka leteszi a rudat Forrás: Magyar Hírlap

- ...sort, aki a szépség és egészség harmóniáját hirdetve a **fitnesz** országos juniorbajnokság megnyerése mellett a felnőttek bronzérmével is büszkélkedhet.

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 2001/01/8 Típus: újságcikk Rovat: Sport Szerző: Sz . Zs . Cím: Ki lesz 2000-ben a megye legjobbja ? Forrás: Dunántúli Napló

floorball/florbal *sálový hokej hraný s lehkým míčkem a lehkými hokejkami (nikoli na ledě)*

V Maďarsku zavedly v roce 1989 s příchodem florbalu název *palánklabda*. Slovo měla v názvu i Maďarská florbalová unie. O pár let později se přejmenovala na Magyar Floorball Szakszövetség.⁹

freeride [frírajd] 1. *jízda, ježdění na snowboardu nebo na lyžích ve volném, neupraveném terénu* 2. *jízda na horském kole ve volném terénu; taková cyklistická disciplína*

freestyle [frístajl] 1. *volná jízda s využitím akrobatických prvků* 2. *vytvořený volně, improvizovaný*

---

⁹ Zdroj on-line: < http://www.hunfloorball.hu/_user/file/vb_tamas/floorballszakmainap_tenyleges.pdf >

hattrick [hetrik] *dosažení vítězství ve třech významných soutěžích*

indoor [-dór-] *1.msportovní aktivity uskutečňované uvnitř (budovy ap.); indoorový sport 2. zařízení, přístroj určený k používání uvnitř budovy ap. (oproti obvyklým venkovním aktivitám)*

in-line [inlajn] *týkající se in-line bruslí, což jsou kolečkové brusle s kolečky uspořádanými v jedné řadě*

görcorcsolya

- ...együttesek, a női csapatok, az amatőrök és az **in-line** hoki képviselői is választottak maguknak egy prezidentet a győri Méhes (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Magyar Nemzet; Cím: Ki indul az élvonalban ?; Szerző: –; Dátum: 1998/05/19

- ...felvilágosító órákat, amelynek témája éppen a kerékpárral, illetve **görcorcsolyával** való helyes közlekedés volt. Ám az ő próbálkozásuk egyedül (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Magyar Hírlap; Cím: Gyermektragédia Pécsen; Szerző: Erdei Éva; Dátum: 2000/10/25

kitesurf [kajtserf] *plovák v kombinaci s tažnou říditelnou, obloukovitou konstrukcí připomínající padák (s drakem) k ježdění na vodě, skokům ap.*

match [meč] **zápas**

mérkőzés, meccs

- 2001. február 8. Kosárlabda Euroliga, nők Főleg a közönségért Pécs Utolsó **meccsét** játsza ma a női Euroliga csoportküzdelmei során az eddig 9-0-s (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Dunántúli Napló; Cím: Kosárlabda Euroliga , nők; Szerző: Sz . Zs; Dátum: 2001/02/8

mountain bike *horské kolo*

[mauntyn bajk] **bike**

[monten bájk] **hegyikerékpár, túraikerékpár (ISZ), túrabicikli, domb-bika, hegyike**

biker [bajkr, bajker] *cyklista jezdící na horském kole*

- A tolvajok 20 ezer forintos kárt okoztak az eltulajdonított **mountain bike** gazdájának. Bemásztak az ablakon. Cigaretta és pénzt vittek (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Hajdú-Bihari Napló; Cím: ÜGYELET; Dátum: 2001/07/07

outdoor [autdór] 1. *sportovní aktivity ukutečňované venku, v přírodě; outdoorový sport* 2. *organizovaný nácvik pracovních, komunikačních ap. dovedností, založený na sportovních a herních aktivitách uskutečňovaných venku, v přírodě*

- ...bármiféle online marketingköltség nélkül. Nem költ e-marketingre egy **outdoor** sportokkal foglalkozó francia magazin sem – gazdag linkgyűjteménye, négyféle (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Magyar Hírlap; Cím: Aki tartalmat ad , előfizetőt nyer; Szerző: MHO; Dátum: 2001/10/20

paintball [pejntbol] *bojová hra, při níž se střelí po protivnících barvicími náboji (želatinovými kuličkami); paintballová hra*

[péntból, péintbol] **festéklövészet** (ISZ), **festékharc** (EA 03/3, s. 17)

sloveso festéklő v maďarštině nejde (Minya, 2005)

- ...kapcsolatos témakör iránt érdeklődőket. Családi programok is lesznek: **paintball**, mászófal, óriás puzzle, vetélkedők és minden órában (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Népszabadság; Cím: Mülaktanya , lőtér , célba ugrás; Szerző: Munkatársunktól; Dátum: 2001/05/19

- Igen újszerű a paintball is, azaz a fegyveres **festékharc**, festéklövészet, más szóval a fegyveres számháború.

Régió: magyarországi; Stílusréteg: tudományos; Forrás: Élet és Tudomány; Cím: Kaland-sportágak; Dátum: 2000

paragliding [paraglajding] *závěsné létání na paragliderech*

parasailing [parasejling] *plachtění nad vodní hladinou na padáku vlečeném člunem*

raft 1. *velký gumový nafukovací člun k sjíždění obtížných vodních toků (s velkým průtokem nebo spádem)*

rafting 1. *sjíždění, sjezd (ze záliby, ze zájmu o sport) obtížných vodních toků na raftu* (NŘ 93/1, s. 55)

vadvízi evezés

- ...hegyi túrázásban, lovaglásban, íjászatban és vadvízi evezésben (**rafting**) is. Totó A telitalálatos szelvény: 1, (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Magyar Hírlap; Cím: Események - Eredmények; Dátum: 1998/08/24

- Lesz jeepvezetés, motorozás, lovaglás, sziklamászás, **vadvízi evezés** is. A hazai kiválasztás több lépcsőben történik.

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Magyar Hírlap; Cím: Az Egyesült Államokban kalandozhatnak a magyarok; Szerző: Faludi Gábor; Dátum: 1999/04/08

skate park [skejt-] *sportovní areál určený pro skateboarding*

skiatlon *běh na lyžích nejprve klasickou a poté (po přezutí a výměně lyží) volnou technikou; taková sportovní disciplína*

skydiving [skajdajving] *parašutistické seskoky se zpožděným otevřením padáku, taková sportovní disciplína*

snowboard *deska z umělé hmoty ve tvaru krátké široké lyže, určená k jízdě na sněhu (bez použití hůlek)*

[snoubord]

[sznóbód] **hódeszka** (ISZ)

slovesa m. **snowboardozik**, č. **snowboardovat**

- ...a háló magyar szegletében téli sportokra fókuszáló, sí és **snowboard** központú honlapok is. Kifejezetten a szlovák síterepekre, azon (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Magyar Hírlap; Cím: A kanyarsítól az utazási horoszkópig; Szerző: Szentgyörgyvölgyi Arnold; Dátum: 2001/01/15

- ...hagyományos léc, jóval több a snowboard, azaz a **hódeszka**. - A gyermektanfolyamokon a kezdők között érezni igazán, (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Magyar Nemzet; Cím: Szabálytalan riport a havas lejtőkről és az osztrák-magyar síházasságról; Szerző: Árvay Sándor; Dátum: 1998/01/05

snowpark [snou] *sportovní areál určený pro snowboarding*

spinning [spinyn-] *skupinové cvičení na speciálním stacionárním kole (spinneru); taková metoda cvičení*

squash *hra na speciálním uzavřeném kurtu, při které dva nebo čtyři hráči střídavě odpalují raketami gumový míček proti stěně*

[skvoš]

[szkvas] (ISZ) **fallabda** (EA 05/4, s. 12)

- ...és az önfelillantás egyaránt fontos. Tömegesedik e körben a **squash**, a csapatos síelés, a nyári csoportos világhódítás.

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Népszabadság; Cím: Parti , képesség; Szerző: Nagy N. Péter; Dátum: 2001/02/3

- Squash Club ad helyet a képviselők körében is egyre népszerűbb **fallabda** híveinek. Kosztolányi Dénes (Fidesz-MPP), aki az (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Heti Világgazdaság; Cím: Parlamenti klubélet; Szerző: Dobszay János; Dátum: 1998/12/26

streetball [strítbol] městská forma košíkové
utcai kosárlabda

taping [tejping] *metoda zpevňování kloubů (v poúrazovém stavu, při zátěži ve sportu ap.) pomocí speciálních lepicích pásek (tejpů); tejpování*

tejp pevná páska opatřená lepem, užívaná při tapingu

sport ragtapasz

trek/trekking 1. *vysokohorská turistika; (vysokohorská) túra, výlet* 2. *silniční horské kolo (pro rekreační cyklistiku); trekkingové kolo*

- ...hegyi) kerékpárok. Ezenkívül Csepelen is készítenek már úgynevezett **trekking** kerékpárokat, amelyek ötvözik a városi és a hegyi bicikli (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Magyar Nemzet; Cím: Eladó a Schwinn-Csepel; Dátum: 1999/09/08

wakeboard [vejkbórd, vejkbord] 1. *krátká široká lyže s vázáním pro obě nohy, uzpůsobená k jízdě po vodní hladině ve vleku za motorovým člunem* 2. *wakeboarding, akrobatické ježdění na wakeboardu*

- A legújabb és egyben a legnépszerűbb szakág a **wakeboard**, amely olyan a vízisíben, mint a havon a (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Népszabadság; Cím: Sítalpon a tavakon; Szerző: Zubor Tamás; Dátum: 2000/07/14

walking [vóking] *chůze ve svižném tempu provozovaná pro udržení kondice*

- ...legmegfelelőbbek, többek között a gyaloglás vagy divatosabb nevén a **walking**. A kocogás és a kerékpározás legnagyobb előnye, hogy (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Dunántúli Napló; Cím: Szálkásítás a szabad levegőn; Dátum: 2001/05/8

wellness *široká škála pohybových aj. činností umožňujících dosáhnout fyzické a psychické kondice; takový nový životní styl*

wellnessközpont, **szépségközpont** (EA 2002/5, s. 17); **mozogda** (EA 2005/2, s. 17)

- ...első helyen a gyógyturizmus, újabb nevén - amiben a **wellness** és a fitness is benne foglaltatik - az egészségturizmus szerepel (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Népszabadság; Cím: Több pénz jut a turizmusra; Szerző: G. Zs .; Dátum: 2000/12/8

Obchod a finance

banking *bankovní služby, jejich poskytování; bankovníctví*

[ben-, ban-]

[bankin-] **internetbankolás** (EA 2003/1, s.17)

benchmarking *soustavné, systematické porovnávání metod, pracovních postupů, ekonomických výsledků ap.*

[benčmárkin-]

brainstorming *tvůrčí diskuse k řešení zadaného problém*

[brejnstormin-]

[bréjnsztormin-] **ötletrohan, ötletzuhatag, ötletpiac** (ISZ)

ötletvihar (HGM)

brainwriting *diskuse k řešení zadaného problému, v níž účastníci své nápady zapisují a předávají je ostatním, kteří k nim připisují další náměty*

[brejnrajty-]

brand [brend] **obchodní značka**, *nositel (podnik, produkt ap.) této značky*

márka

briefing *stručná informativní schůzka veřejného činitele nebo jeho zástupce s novináři*

[brífin-] **brifink**

broker *zprostředkovatel burzovních obchodů, nákupu a prodeje cenných papírů aj.*

[broukr, brouker]

bróker, tózsdeügynök, értékpapír-kereskedő, közvetítő kereskedő, alkuusz

business [byznys] **byznys, obchod**

biznisz, üzlet

m. sloveso **bizniszel**

cash [keš] *(platba) v hotovosti; hotově*

cash flow *příjem nebo výdej peněžních prostředků*

[keš flou] **peněžní tok**

[kes fló] **pénzáramlás, pénzmozgás (ISZ)**

clearing *bezhotovostní platební styk při proplácení vzájemných pohledávek a závazků*

[klírin-]

klíring bankátutalás (ISZ)

dealer [dýler] 1. *zprostředkovatel obchodu (na burze ap.), obchodník s cennými papíry; makléř* 2. *osoba nebo firma nakupující a prodávající pro někoho na svůj účet* 3. *osoba prodávající určité zboží za provizi*

české *překupník* má spíš negativní zabarvení

díler üzletkötő, kábítószerügynök, kábítószerterjesztő (ISZ); drogfutár (Minya, 2003)

direct (marketing, mailing) [dyrekt] *komunikace (zprav. na internetu) se zákazníkem formou přímé pošty (přímým oslovením)*

duty-free [djútyfrí] *zbavený cla, prostý cla nebo jiných poplatků*

feedback [fídbek] **zpětná vazba,**

visszacsatolás (ISZ), visszajelzés

grant 1. *finanční prostředky udělené na podporu realizace vědeckého, uměleckého, veřejně prospěšného aj. úkolu* 2. *projekt, který získal grantovou podporu*

headhunter [hedhantr] *osoba vyhledávající lidi vhodné pro určité profesní zařazení (headhunting, lovení hlav), zejména špičkových odborníků; lovec hlav*

high-touch [háj tač] *špičkový design výrobku, produktu*

holding [holdy-, houldy-] 1. *kapitálové sdružení více podniků, v němž mateřská společnost vlastní kapitálový podíl v jiných, dceřiných společnostech, a tak ovlivňuje jejich řízení*

homebanking [houmbenki-] *využívání bankovních služeb prostřednictvím domácího počítače*

Human Resources [hjúmn risursez] *lidské zdroje*

infotainment [-tejn-] *spojení, propojení informací a zábavy; infozábava*

know-how 1. *souhrn znalostí o technologii, řízení a organizace výroby, provozu ap. 2. pravidla a postup při vykonávání nějaké činnosti*

[nouhau]

[nóhau] **szakértelem, gyártásmód (ISZ)**

leasing [lízi-] *pronájem výrobku, výrobních prostředků za pevně sjednané nájemné a úrok s tím, že pronajatý předmět může přejít po zaplacení jeho celé hodnoty do vlastnictví nájemce*

lízing *kölcsönbérlet (ISZ), ale sloveso kölcsönbérrel nejde (Minya, 2005)*

V maďarštině existuje odvozené sloveso **lízingel**. Čeština sloveso neodvozuje.

management [menydzment] 1. *teorie a praxe řízení podniku; manažerství, manažerismus, managing* 2. *skupina manažerů, která vede podnik, nějakou organizaci ap.*

menedzsment, ügyvitel, igazgatás, vezetés, vezetőség (ISZ)

manager [manažer] 1. *řídící pracovník podniku, organizace ap., člen managementu* 2. *organizační pracovník v různých oblastech, zejména kulturních a sportovních, zprostředkovatel akcí, podniků aj.*

V češtině se používá podoba jak adaptovaná **manažer**, tak neadaptovaná, např. *financial manager, marketing manager*.

menedzser, ügyvezető, igazgató, üzletember (ISZ), **szervező**

sales menedzser, executive m., financial m.

sloveso **menedzsel, megszervez, irányít, támogat, pénzel** (ISZ)

manažerovat - 1. *pracovat jako manažer* 2. *organizovat něco (nějakou akci, podnik ap.) jako manažer*

marketing/marketink *výzkum trhu pro potřeby výroby a obchodu*

piackutatás, piacszervezés, forgalmazás (ISZ)

marketing manager marketingmenedzser

noname [noungejm] *neznačkový výrobek, např. počítač*

phonebanking [founben-] *služba elektronického bankovníctví umožňující klientovi provádět bankovní operace prostřednictvím (mobilního, pevného) telefonu; telefonní bankovníctví, telefonické bankovníctví, telebanking*

promotion [promoušn] *vztahující se k podpoře prodeje (nového) výrobku, služby ap.; k tomu určený, promoční*

Public Relations, PR

[pablik rilejšns, pí-ár] **vztahy s veřejností**

[pé-er] **közönség kapcsolat; arculatformálás, kapcsolatápolás, reklámtevékenység** (ISZ)

recruitment [rikrút-] *nábor pracovníků; oblast takové profesní činnosti*

report [report, riport] *zpráva, hlášení; přehled*

riport, tudosítás, beszámoló, híradás, jelentés (ISZ)

revolving 1. *automaticky obnovovaný úvěr (do určené horní hranice), jakmile klient splatí část úvěru; revolvingový úvěr* 2. *automaticky obnovovaný termínovaný vklad; revolvingový vklad*

servis *souhrn služeb poskytovaných zákazníkům v určité oblasti*

set 1. *sada, sestava, komplet* 2. *nepřerušená sestava skladeb, nepřerušené vystoupení dýdžeje*
szett, együttes, készlet (ISZ)

showroom [šourúm] *předváděcí místnost pro prezentaci výrobků (např. aut ap.)*

tender *veřejná nabídková soutěž o nějakou zakázku ap.*

č: **tendr, veřejná soutěž**

pályázat; pályázat kiírása, versenytárgyalás (ISZ)

tendereztet sloveso funguje lépe než sloveso odvozené od *versenytárgyalás* >
versenytárgyal (Minya, 2005)

workshop *seminář, pracovní konference, kurz*

[verkšop]

[vöksop] *munkaértekezlet, tanácskozás* (ISZ), **mühelymunka**

Cestovní ruch

air bridge / bridge / dock finger *krytý nástupní můstek pro přímý vstup cestujících z čekárny do letadla*

[érbridž], [dok fingr] nejčastěji se používá slang. *bridž, prst, most*

all inclusive *mající vše v ceně; zájezd all inclusive*

[ól inklúziv]

MNSZ: **all inclusive** utak, ~ nyaralás, ~ szállodák, ~ szolgáltatás

downgrade *změna místa z vyšší třídy v letadle do nižší, z důvodu překnihování kapacity letadla ve vyšší třídě*

[daungrejd]

[daungréd]

gate *východ z terminálu k letadlu*

[gejt] východ

[gét] kapu

go-show *cestující, který je přítomen na letišti, nemá rezervaci, ale je připraven odletět*

[goušou]

[gousó]

hostel *levné ubytovací turistické zařízení (zvl. pro mladé lidi, studenty ap.)*

[hostl]

[hosztel]

- ...korosztályba tartozik. A youth **hostel** ezen a nyáron 60-70 százalékos (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 2001/10/05 Típus: újságcikk Rovat: Kronika Szerző: Rác Era Cím: A főváros csábítja a legtöbb külföldi turistát Forrás: Magyar Hírlap

charter 1. *smlouva o provozu dopravního prostředku (lodi, letadla) mezi provozovatelem a objednatelém; nájemná letecká a lodní doprava* 2. *letadlo nebo loď smluvně najaté soukromnou společností pro předem určenou cestu*

[čártr]

[csarter]

- ...voksolni, már szervezik a **charter** repülőgépjáratokat - az egyéves jegyelővétel (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: szépirodalom Dátum: 1993 Típus: Szerző: Moldova György Cím: Tél tábornok

- ...hogy az utazási iroda köt **csarter** járatot a Malévnál, No (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: személyes Dátum: 1999/09/10 Típus: fórum Rovat: Törzsasztal:MALEV Szerző: vince Forrás: Index Fórum

charterezettetés (EA 2007/2, s. 17)

check-in [čekin] *odbavení cestujících na letišti nebo hostů v hotelu*

A WAP-készülékekről történő **check-in** és helyfoglaláson túlmenően a fejlesztések (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 2001/06/19 Típus: újságcikk Rovat: Internet Szerző: Hajnal László Cím: Helyfoglalás mobilon a British Airwaysnél Forrás: Magyar Hírlap

m. sloveso **(be)csekkol**

incoming [inkamin-] *poskytování služeb zahraničním turistům*

incentive travel motivační turistika; obsahuje motivační faktory (podněty, stimuly)

pomáhající upevnit vztahy (zprav. pro zaměstnance a firmy)

[incentyv trevl]

ösztönző út (EA 2007/5, s. 17)

- ...öt százalékát a kongresszusi és **incentive** turizmus reklámozására kellene fordítani.

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 1999/11/03 Típus: újságcikk Rovat: gazdasag Szerző:

Iván Gizella Cím: Jó üzletté válhatnak a kongresszusok Forrás: Magyar Hírlap

intercity *expresní vlak pro přepravu cestujících na vnitrostátních a mezinárodních trasách*

- ...különösen a gyors és kényelmes **intercity** - (IC) járatokon (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 2001/10/6 Típus: újságcikk Rovat: gazdasag Szerző:

Római Róbert Cím: Rekordforgalom és helyhiány a vasúton Forrás: Népszabadság

jet lag *zdravotní potíže způsobené velkým časovým posunem během krátké doby (zejména přeletem několika časových pásem v letadle; jet lag syndrom*

[džet leg]

- ...eddig ismeretlen okból) a **jet lag** jobban megviseli a gyengébb nem (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 2001/06/14 Típus: újságcikk Rovat: itthon Szerző:

Dr. Nemes János Cím: Agysorvadás a repülőn Forrás: Népszabadság

last minute *zájezd prodáváný krátkou dobu před jeho začátkem, na poslední chvíli; takový typ zájezdu; last moment*

[lást minyt]

- ...11. főszezonban is kínálták a " **last minute** " utazásokat. Sokszor azonban (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 2000/10/3 Típus: újságcikk Rovat: gazdasag Szerző:

Szabó Brigitta Cím: A hamis " last minute " felismerhető Forrás: Népszabadság

low cost *nízkonákladový; nízkonákladová letecká společnost*

[lou kóst] **nízkonákladový**

[ló kóoszt] **fapados** - nejprve označoval termín nízkonákladovou leteckou společností, nověji se význam rozšířil i na jakoukoliv cenově výhodnou věc. (EA 2006/01, s. 17)

no-show *cestující s potvrzenou rezervací, který se nedostaví k odletu*

[noušou]

[nousó]

outgoing [autgouin-] *pořádání, organizování zahraničních zájezdů pro domácí turisty; taková oblast cestovního ruchu*

overbooking *počet potvrzených rezervací na let nebo ubytování v hotelu přesahuje skutečnou kapacitu*

[ouvrbukin-] **překnihování**

túlkönyvelés

- ...egyre több a panasz az **overbooking** miatt, amikor a lemondásokra (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 2000/08/10 Típus: újságcikk Rovat: gazdasag Szerző: Miklós Gábor Cím: Káosz fenyegeti az amerikai légi közlekedést Forrás: Népszabadság

park+ride, P+R *záchytné parkoviště, na které navazuje spojení městskou hromadnou dopravou*

parkoviště P + R

P + R parkoló

stand-by *cestující s letenkou bez potvrzené rezervace může letět pokud v letadle zůstane volné místo*

[stendbáj]

[sztendbá] **készenléti (ISZ)**

- ...nevleg ingyenes (ID00) **stand-by** jegyert. Tehat a rendes (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: személyes Dátum: 1999/10/07 Típus: fórum Rovat: Törzsasztal:MALEV Szerző: ZOH Forrás: Index Fórum

upgrade *změna místa z nižší třídy v letadle do vyšší, po zaplacení poplatku nebo z důvodu překnihování kapacity letadla v nižší třídě*

[apgrejd]

[apgréd]

- (hol van máshol free **upgrade?**). ülések még (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: személyes Dátum: 1998/09/08 Típus: fórum Rovat: Törzsasztal:Repuloszerencsetlenség Szerző: robicsek Forrás: Index Fórum

Názvy obchodů a firem

catering [ketering] *hromadné dodávání hotových jídel, nápojů do restaurací, jídelen ap.; zajištění stravování při společenských akcích ap.*

club [klab] *klub, podnik*   **night c.** *noční podnik*

center v názvech obchodů je mnohem módnější než *středisko*

shopping center, nákupní centrum

üzletközpont, bevásárlóközpont, üzletház

discount [dyskont] *diskont, diskontní prodejna, uplatňující prodej se slevou*

diszkont, raktárüzlet, engedményes üzlet (ISZ)

hypermarket

hipermarket, bevásárlóközpont

market *obchodní středisko, obchod*

Pro potravinový obchodní řetězec „Penny market“ rozšířený v České republice i v Maďarsku navrhuje Károly Minya maďarský název „Forintos bolt“.

outlet factory, outlet [autlet] *prodej zbytkového zboží, např. textilu, z předešlé sezony za snížené ceny*

gyáruház (EA 05/1, s. 17)

pub [pab] *hospoda*

kocsma, kisvendéglő

second hand [sekndhend] 1. *obchod s použitým nebo poškozeným zbožím, zejména s oblečením* 2. *použitě nebo poškozené zboží, zejména oblečení, které se prodává za nízkou cenu*

č. **sekáč**, m. **turkáló**

shop [šop] *obchod, prodejna*

army shop, music shop, v Maďarsku *Farmer shop*, což může být pro zahraniční turisty zavádějící název

shopping center [šopin-] *nákupní středisko*

bevásárlóközpont

V maďarštině je utvořeno sloveso *shoppingol/soppingol*. V češtině se také setkáme ve vyjadřování mládeže s výrazem *shopovat/šopovat*.

shopping park *nákupní areál*

supermarket *velká samoobsluha s různým sortimentem*

szupermarket, élelmiszer-aruház (ISZ)

store [stór] *obchod, prodejna* podobně jako *shop*; **megastore**

trading [trejdyn-] *obchodování s něčím*

travel [trevl] v názvech cestovních kanceláří

předpony: hyper-, super-, mini-, mega-

Mimo zkoumaná hesla uvádíme příklady dalšího výskytu angličtiny v názvech obchodů: provozovny rychlého občerstvení **Kentucky Fried Chicken, McDonald's**, prodejna ryb v Praze **Fresh**, nákupní centrum v Budapešti **WestEnd City**, často mají prodejny s oděvy ve svém názvu **fashion**, v Čechách byla vytvořena síť kontaktních míst pro komunikaci s úřady a institucemi s anglickým názvem **CZECH POINT**.

Jídlo a nápoje

baconszalonna *bůček krájený na tenké plátky*

brunch [branč] spojení z angl. breakfast a lunch (snídaně a oběd), *sytější pozdní snídaně a lehký oběd*

cheeseburger [čízburger] *hamburger (ve významu 1) s vloženým sýrem*

chips [čips] *smažené bramborové lupínky*

chips *burgonyaszirom*

corn flakes [kornflejks, kornfleks] *upravené kukuřičné lupínky*

dressing *hotová salátová zálivka*

[dresszin-] *salátaöntet*

energy drink [enerdži] *nápoj dodávající tělu energii, doplňující energii*

fast food/ fastfood [fástfúd] 1. *rychlé občerstvení* 2. *provozovna, kde se podává rychlé občerstvení* 3. *firma, podnik zaměřené na výrobu a podávání rychlého občerstvení*

grapefruit *tropické citrusové ovoce*

grépfrút, citrancis – *moc se neujalo (Minya, 2003)*

hamburger [haburgr] 1. *opečená placička z mletého masa podávaná v proříznuté žemli (s kečupem, hořčicí, zeleninou ap.)* 2. *placička z mletého masa na způsob karbanátku*

húmle (z *húsos* + *zsemle*) (Minya, 2005)

hotdog horký párek v rohlíku s hořčicí nebo kečupem; u nás známé již předtím jako *párek v rohlíku*

Maďarský výraz *vifli* (spojení *virсли* a *kifli*) se nerozšířil (Minya, 2005)

ice tea *ledový čaj*

[ájsz tí, tea] **jeges tea**

junk food [džank fúd] *podřadná, nekvalitní strava zprav. charakteru rychlého občerstvení*

light [lajt] *obsahující menší množství některých látek (např. cukru, tuku, alkoholu aj.). Zejména v obchodních názvech výrobků (cola, jogurt)*

light, lightos [lajt, lájtos] (EA 03/3, s. 17)

popcorn *pražená kukuřice*

pattogatott kukorica; pražená kukuřice

Auto-moto

air bag [érbeg] (*zvl. v osobních automobilech*) *bezpečnostní vak uložený zprav. u volantu, který se při kolizi automaticky naplní vzduchem a chrání tak před nárazem; bezpečnostní vzduchový polštář*

légsák

- ...berendezéseket kapott a gyártó. A személyautó első ülésébe épített **légsákok** balesetnél megfelelő védelmet nyújtanak, a gondot az okozza, (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Népszabadság; Cím: Visszahívások; Szerző: hírösszefoglalónk; Dátum: 2000/09/6

all-road, allroad [ólroud] *luxusní automobil nebo motocykl s komfortním, všestranným vybavením*

- ...céljából, mivel műszaki problémákat fedeztek fel modelljeiknél. Audi **allroad** quattro-bemutatót rendezett pénteken a Víg-kend majorban a ROAG Körautóház.

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Hajdú-Bihari Napló; Dátum: 2001/09/29

crash test, crash-test [kreš-] *zkouška bezpečnosti automobilu prováděná jeho nárazem do stěny ap. při velké rychlosti*

törésteszt

- ...vagy a Jaguar-ugrómacska tudja, egy-két árkategóriával feljebb. A **törésteszteket** száznegyven autó bánta; addig zúzták szegény 206-osokat, míg (...)

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Magyar Narancs; Cím: Peugeot 206 – Utódalom; Szerző: – winkler –; Dátum: 2000/27/07

facelift [fejslift] *tvarování, vzhled automobilu*

hatchback [hečbek] *karoserie automobilu se splývavou zadní částí*

- ...többsége koncepcióautó. A VAZ már korábban bemutatta a Kalina **hatchback** változatát, most a szedánról is fellebbent a fátyol.

Régió: magyarországi; Stílusréteg: sajtó; Forrás: Népszabadság; Cím: Orosz az orosz ellen; Szerző: Szalai Zoltán; Dátum: 2000/09/6

off-road, offroad [ofroud] *terénni; terénni motoristický závod*

- ...mindenhonnan ki tudtam vele jönni, pedig az utcánk igazi **offroad** pálya, és nyáron sem kopik túl gyorsan.

Régió: magyarországi; Stílusréteg: személyes; Forrás: Index Fórum; Szerző: Árpi; Dátum: 1999/02/17

rallye [reli] *soutěž, při níž motorová vozidla jedou do cíle z růz. míst a při ní je nutno dodržovat předepsaný časový limit*

m. **rely, rally**

- A szervezők leállították a Párizs-Dakkar-Kairo **rally** hetedik szakaszát - közölte a (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: sajtó Dátum: 2000/01/11 Típus: újságcikk Rovat: Külföld Sport Szerző: Veres Krisztina Cím: Terrorista-veszély a Párizs-Dakkar rallyn Forrás: Magyar Rádió Hírműsorok

tuning [tjúnyng, tunyng] *speciální úprava výkonu a estetického vzhledu vozu*

- ...a szerelő nem volt hajlandó **tuning** (140-150LE) motort rakni (...)

Nyelvváltozat: magyarországi Alkorpusz: személyes Dátum: 1999/07/23 Típus: fórum Rovat: Törzsasztal:AUTÓ TUNING Szerző: hzolee Forrás: Index Fórum

Ostatní

brownfields [braunfilds] *lokalita uvnitř města nebo alespoň navazující na osídlenou zónu, v minulosti užívaná k průmyslovým nebo komerčním účelům.* (NŘ 04/5, s. 266) V NSČ 2 uvedený doslovný překlad *hnědé pole* není velmi vhodný a zatím se nijak neujal

barnamező

flipchart *tabule s papírovým blokem nebo z umělé hmoty, na kterou se píše fixem*

filctábla (EA 04/3, s. 17)

gender studies [džendr stadys] *obor sociologie zabývající se sociálními, sociálně psychologickými a ekonomickými rozdíly v postavení mužů a žen v určité společnosti a kultuře*

harrassement (sexuální h.) *jednání a chování (slovní komentáře, fyzický kontakt ap.) vyjadřující sexuální návrhy (obvykle na pracovišti ze strany muže v nadřazeném postavení vůči ženě)*

sexuální harašení

szexuális zaklatás

hand-out [hendaut] *písemné znění základních (nebo některých) bodů referátu, přednášky ap., které poskytuje přednášející posluchačům k snazší orientaci*

kiosztmány velmi se nerozšířilo (Minya, 2003, s. 19)

korpus *rozsáhlý soubor elektronicky uložených jazykových dat (celých textů nebo částí textů) určených k vědeckému výzkumu jazyka*

szövegtár

lobby 1. *v politice nátlaková skupina ovlivňující (často ve veřejném zájmu) zákonodárce, vládní úředníky, zástupce médií aj. při navrhování a přijímání zákonů, vyhlášek, ap.* 2. *skupina lidí (obvykle z určitého oboru činnosti, podnikání ap.) ovlivňující veřejné činitele s cílem prosadit své zájmy*

lobbi (EA 05/4, s. 12), **érdekszoport**, **érdekszövetség** (ISZ)

Maďarština má sloveso **lobbizik** (ISZ), čeština **lobovat**.

loft *prostorný nadstandartní byt v přestavěné továrně, skladišti, sýpce nebo v jiných prostorách, které původně nebyly určeny k bydlení (NŘ 05/4, s. 223)*

monitoring [monytoring] *sledování něčeho pomocí monitorovacího zařízení; monitorování; kontrolování něčeho*

megfigyelőrendszer, fegyelőszolgálat, ellenőrzés

pacemaker [pejsmejkr] 1. *závodník udávající v úvodu závodu tempo* 2. *kdo udává v něčem krok* 3. **kardiostymulátor**

[pésméker] **szívritmus-szabályozó, ütemszabályozó (ISZ)**

paperback [pejprbek] *kniha v měkké vazbě*

squatt [skvot] 1. *opuštěná budova, ve které neoprávněně bydlí skupina lidí* 2. *skupina lidí bydlících takovým způsobem*

tag 1. *značka, podpis malované barvou ve spreji na zdech, vagonch metra* 2. *morfologická značka v jazykovém korpusu*

címke, jel (ISZ)

troublemaker [trablmejkr] *kdo dělá, způsobuje potíže; potížiista*

3.3 Výsledky výzkumu

Ve zkoumaném korpusu jsem viděli, že výslovnost přejímaných anglicismů je v maďarštině a češtině přibližně stejná. Při sestavování přehledu ortograficko-ortoepické adaptace jsme vycházeli z pravidel pravopisu obou jazyků a na základě poznatků ze sestaveného zkoumaného korpusu.

a obvykle v češtině se vyslovuje [e] nebo [ej], např. *baby*; v některých morfémech, např. existuje obojí výslovnost *laptop* [laptop] i [leptop]

o, u samohláska u, o, které jsou v angličtině v určitých případech vyslovány [a] maďarština a čeština vyslovují buď [a] *pub*, *bunjee jumping* nebo [u] v češtině *puzzle* [pucle] nebo v maďarštině také [ö] *rugby* [rögby], *password* [paszvörd], *surf* [sörf]; v češtině kolísá např. ve slově (Microsoft) *Word* [vord, verd]

y se píše j: č. *displej*, m. *diszpléj*

Diftongy: Tam kde má angličtina ve výslovnosti diftongy, např. *baby* maďarština monoftongizuje *bébi*, čeština vyslovuje [ej]. V maďarštině se vyslovuje [ai] například ve *file* → fájl.

ai například ve slově *mail* se v češtině vyslovuje [mej] v maďarštině [mél]

ou obvykle se vyslovuje [au], např. *log out*

c, ck vyslovované [k] se přepisují na k

ch pokud se v původním slově vyskytuje ch, které maďarština nemá, v pravopise zůstává zachováno a vyslovuje se [h]: *jacht*, *technika* (MHSZ). ISZ uvádí u slova *hi-tech* výslovnost [k]

j, g před samohláskou -e, -i oba jazyky vyslovují [dž]

q qu se vyslovuje [kv] v obou jazycích, např. *squash*

-r koncové -r s v angličtině nevyslovuje, ale čeština a maďarština ho vyslovují *hacker*, *broker*. Navíc maďarština vyslovuje i samohlásku -e- předcházející koncovému -r.

s- počáteční s- u anglických slov se v maďarštině např. u dříve přejatého slova *sport*, vyslovuje podle maďarštiny [š], ale v dnešní době jsou přejímána s anglickou výslovností, např. *szpíker*, *szkenner*, *store* [sztór]

th neznělá dentální spiranta th [θ] v češtině i maďarštině zdomácněla na [t], např. *thriller* nebo [s] *bluetooth*

w anglická bilabiála [w] se v obou jazycích adaptuje na [v]: web [veb], hardware [hardver]

x oba jazyky vyslovují [ks, ksz], viz. *mailbox*

němá samohláska (**schwa**) [ə] v maďarštině ani češtině není, proto se vyslovuje plně, např. *happening* [angl. ɪhæpənɪŋ, maď. hepenink, čes. hepening/-ink]

Liší se někdy kvantita samohlásek, například prodloužená samohláska ve druhé slabice v maď. *diszpléj* oproti čes. *displej*; *baseball* m. [bejzból], č. [bejzbol], *on-line* m. [onlajn], č. [onlajn]. Maďarský hláskový systém umožňuje výslovnost zaokrouhlených samohlásek, např. *rögby*.

Potvrdilo se nám, že v maďarštině pokračuje tendence přepisovat anglicismy co nejdříve foneticky, tedy i adaptovat slovo po gramatické a lexikologické stránce. Naopak v češtině déle přetrvávají termíny s původním pravopisem nebo se dokonce objevuje příklon k ponechání anglického pravopisu s výslovností blízkou české.

V korpusu jsme našli u maďarských sloves tyto slovesotvorné koncovky:

-l: shoppingol, szkennel, csetel, printel, zoomol, lízingel, rappel, klikkel;

-z: internetez, tenderez;

-ik: lobbizik, snowboardozik, internetezik, bodyzik.

Viděli jsme v teoretické části a dále v korpusu, že možnost tvořit slovesa v maďarštině z určitého výrazu má pravděpodobně vliv na to, zda se udrží anglický nebo maďarský ekvivalent. Například z podstatného jména *szkenner* se dá snadno utvořit sloveso *szkennel*. Existuje sice ekvivalent pro *szkenner* – *lapolvasó*, ale sloveso *lapolvas* by nebylo použitelné. Na druhou stranu *komputer* vůči *számítógép* má slabší postavení, vzhledem k tomu, že maďarský výraz umožňuje utvářet sloveso: *számítógépezik*.

V češtině kromě slovesných koncovek *-ovat*, existuje také *-it* (*vyguglit*).

Ve zkoumaném korpusu jsem našli pouze substantiva, která v počtu převažují, dále v mnohem menší míře jsou zastoupená slovesa a v malém počtu přídavná jména (*pink; light*, v maďarštině také se slovotvornou příponou pro přídavná jména *-os lightos*).

Názvy hudebních stylů a odborných termínů v hudbě zůstávají většinou v původní podobě.

Z oboru informatiky mnoho výrazů, které se dostaly do běžné komunikace, zůstává v původním znění, jen se pomad'arštil pravopis *szoftver*, *hardver*, *fájl*, *szkenner*; čeština spíše ponechává pravopis původní. Pro slovo *file* sice např. maďarština našla ekvivalent *adatállomány*, ale dále se používá *fájl*, pro jeho krátkost, přestože je jeho výslovnost těžší a stejně tak připojení koncovky, která začíná na souhlásku (*fájlt*).

Setkáváme se i s pleonastickým vyjádřením, kdy první část slovního spojení obsahuje význam, který následující substantivum zopakuje: *sms zpráva*, *e-mailová pošta*, *bacon szalonna*, *blognapló*. V maďarštině je běžný již dříve vytvořený výraz *kempingtábor*. Některá sousloví však nemusí představovat pleonasmus jako takový, vzhledem k tomu, že význam samotného cizího slova nemusí uživatelé mateřského jazyka tušit.

Na základě zkoumaného korpusu můžeme konstatovat, že maďarština i čeština podléhají ve stejné míře přílivu slov anglického původu po roce 1989. V maďarštině je však patrná větší snaha rychleji pomad'aršťovat a hledat vhodné domácí termíny než v češtině. Maďarština také tvoří snadněji jednoslovné složeniny v porovnání s češtinou, což bývá výhodnější pro to, aby se nové slovo ujalo. Při porovnání vybraných slov z oblasti IT v příloze je patrné, že maďarština má v tomto ohledu blízko k francouzštině, kde funguje silný vliv jazykové politiky na zavádění francouzských odborných termínů. Přestože jazyková politika Maďarska nemá v této rovině vliv, oproti situaci ve Francii.

4. Summary

At the beginning of our study *Newer anglicisms in Hungarian and in Czech during the last decades*, we appointed as a task to draw up a corpus of anglicisms, that have been entering into Hungarian and Czech language since 1989. The aim was to compare afterwards the ways and forms of these loanwords adaptation into both languages, the tendencies to find appropriate equivalents and a possible influence of the state language policy on accepting the anglicisms.

We considered the fact, that at the beginning of the examined period, Hungary and the Czech Republic were both at relatively similar situation, such as of the political and economical aspects, as well as in the case of language contacts with English, considered today being the world language popular in both countries. The neologism and foreign words dictionaries, linguistic periodicals and the Hungarian National Corpus and the Czech National Corpus were the main sources for our study material.

The study is divided into the following parts: a Theoretical Part, an Analytical Part and an Attachment with the three languages dictionary (Hungarian, Czech, French) for the selected English terms. The Theoretical part is reflecting the historical development of the Hungarian and the Czech language contacts with English, that had began identically in both countries during the second half of the 19th century, to be continued at thirties of 20th century mainly in the sport and technical terminology, mostly in written form. A more intense wave started again in sixties and the strongest contacts at the turn of eighties and nineties. The reason why Czech and Hungarian overtake anglicisms is to name a new fact or a phenomenon, which has not yet been fitted with an appropriate word. Another reason can be that the English expression is more apt and at the same time thanks to an easy pronunciation and a shorter form it keeps the original form. Then there are equivalents to an anglicism but rarely used. The anglicisms can be mainly found in the area of technical language and slang. Such expressions usually enter into the current speech and their spreading is helped by newspapers language style and new communication facilities and technologies.

As per the spelling rules of both languages and the issues dealt in linguistic periodicals during last twenty years, such as *Édes Anyanyelvünk* and *Naše řeč*, which we followed, it is obvious that Hungarian tends toward to the phonetic transcription of English loanwords (*kemping, aerobik, bébiszitter, fálj, menedzsment*). Such a fact helps to a faster assimilation of the word into a grammatical system of the mother tongue. However in Czech, the English

loanwords are gradually orthographically and orthoepically adapted (*byznys, džus, víkend*), often not according to the unified rules. Lots of exceptions (*rekordman* vs. *džentlmen*) or several simultaneous forms (*coctail, koktajl, koktejl; jazz/džez*) exist. In Czech language we can even recently remark the tendencies to keep the original spelling and a pronunciation closer to the Czech one.

The expressions such as *fair play, park and ride, country music* and often the terminology (cz. *laser*, but hun. *lézer*) are kept in the original form. That is applicable for both languages.

While the morphologic adaptation, both languages assign each loanword to a certain part of speech. Hungarian afterwards attaches the suffixes according the same rules as for the Hungarian origin words (*hobbija, koktélt, businessből, cowboynak, fairül*). In Czech language the word is assigned to one of the declination types. There are exceptions for words with an unusual ending (*interview, know-how*). Such words usually stay indeclinable with the original spelling.

In case of verbs in Czech they are formed with the suffix *-ovat*. Hungarian is facing a problem when creating a verb by eliminating a suffix at the end of a substantival compound, formed as an equivalent to a loanword. Such a process is considered as unusual and could have an impact on the diffusion and use of the Hungarian expression (*lapolvasó, távtanulás, szókirakó*).

We can furthermore find other phenomena in Hungarian and Czech being influenced by English. Some verbs can gain new meaning (*felülír, přepsat, regisztrál, kommunikál*), which can effect the change of the verb valency. Both languages create compounds of own word plus an English word (*fitneszedző, fitcentrum, olajlobbi*) or in combination with the prefixes *e-, hyper-, super* etc. (*e-bankolás, e-kafé, superžena*). We can read English words in names of shops and companies (*hypermarket, szupermarket, pub, shop*).

In our study we considered as well a language politics focused on the language quality. In such a relation we found that in the Czech Republic there have been no law restrictions and regulations for the use of foreign language expressions and loanwords wherever. Hungary issued a regulation of 1986 relating to the shop names, where only Hungarian or vernacular foreign words can be used, if an Hungarian equivalent exists. In 2001 another law was adopted, relating to the commercial advertisement, signs and public advices, that all must be published in Hungarian. Since the beginning of 21st century in Hungary a language movement has started to promote the cooperation of subject specialists and linguists in creating Hungarian technical equivalents to the foreign language expressions.

In this context we were also interested in a different situation in France where a tradition of language cultivation and a defence against foreign influences have been developed for centuries. There are numbers of institutions specialized on creation and implementation of French terminology into the science, engineering and other areas. The language cultivation became a part of the state politics during the second half of the 20th century. There were adopted several laws instructing the use of mandatory or recommended French terminology at the authorities, the state administration, in business area and the commercial advertisement.

The Analytical Part consists of the collected corpus to be examined. We mainly extracted our material from the following publications *Nová slova v češtině*, *Akademický slovník cizích slov*, *Slovník spisovné češtiny*, *Magyar értelmező kéziszótár*, *Idegen szavak szótára*, *Magyar szlengszótár*, *Mai magyar nyelvújítás* (K. Minya), linguistic periodics *Édes Anyanyelvünk*, *Magyar Nyelvőr*, *Naše řeč*, and from the examination of the national language corpora *Magyar Nemzeti Szövegtár* and *Český národní korpus*. Our corpus consisted of 356 words, that were classified into the following categories: *Information and Telecommunication technologies; Culture, Entertainment, Arts, Media; Fashion, Cosmetics, Life style; Sports; Business and Finance; Travel Industry; Shops and Company signs; Food and Drinks; Car-Cycle; Others*. The IT terminology represents the most extensive category, comparing to the rest of categories containing a half or a third of words amount.

The examined corpus consists of an entry completed by its main meaning, Czech and Hungarian pronunciation, eventual equivalents and other remarks regarding e.g. verb derivations. In some of the categories there are examples attached from authentic texts found in the Hungarian National Corpus.

While examining our corpus we could submit, that the pronunciation of loanwords were almost similar in Czech and Hungarian, however Hungarian tended more to adapt the Hungarian spelling to the pronunciation and at the same time there was a visible tendency to find an equivalent than in Czech language. When comparing a selection of IT wordloans into Czech, Hungarian and French we could see that the number of Hungarian equivalents were comparable to the number of French ones. Although the Hungarian language politics has no impact on this field comparing to the situation in France. However we can not determine measure of an equivalent use in reality.

5. Összefoglalás

Újabb anglicizmusok a magyar és a cseh nyelvben az utóbbi évtizedekben

1. Bevezetés

A diplomamunka alapcélja: az utolsó húsz évben a magyar és a cseh nyelvbe bekerült anglicizmusok korpusszá szerkesztése.

Az elméleti részben: a behatolás okainak és módszereinek, az anglicizmusok adaptációjával kapcsolatos kérdéseknek a számba vétele.

Az elemző rész: rátekintés a különös kommunikációs területekre, kiindulásul a következő források szolgálnak: a neologizmusok és az idegen szavak szótára, a nemzeti szövegtárak, a nyelvészeti folyóiratok.

Mint *anglicizmus* érdekel: az átvett az eredeti formában létező, vagy éppen egy forma- és funkcióadaptációt viselő, már meghonosodott – milyen formában, létezik-e megfelelő kifejezés stb.

A feltevésem: nem lehetséges az összes bekerült anglicizmus összegyűjtése.

A hapax legomenon nem tárgya a kutatásomnak.

Megvizsgálom a nyelvpolitika hatását Magyarországon, Csehországban, és Franciaországban.

Abból indulok ki, hogy mind a két ország, illetőleg nyelv hasonló helyzetbe került 1989 után.

2. Elméleti rész

2.1 Az anglicizmusoknak a magyar és a cseh nyelvbe való behatolásának okai és módszerei

Rövid kitekintés: a 19. században kezdődnek az angol nyelvvel a kapcsolatok (pl. Széchenyi, Wesselényi stb. közreműködésével), kivándorlások Amerikába gazdasági és politikai okból.

A 20. század 20–30-as éveiben a sport-, műszaki kifejezések világában, főleg írott formában érvényesül.

A 60-as években erősebb ez a hullám. Csehországban hasonló a helyzet.

1989 óta erősödik a behatolás: új kommunikációs módszerek, számítástechnika, az angol nyelv helyzete Európában, a világban, népszerűsége a fiataloknál; gyakran használták és

elfogadták az angol szakkifejezéseket a tudományban, a kereskedelmi rádiók adásai révén is terjed; elsősorban a fiatalok kifejezésmódja: nemcsak a szókincs, hanem a mondatdallam területén is.

Szak- és szleng kifejezések jelennek meg a semleges nyelvi eszközök között; a publicisztika is segíti a terjedésüket; drótlevelezésben és sms-ben is használják az angol rövidítéseket a helytakarékoság miatt.

Helyettesítésük az anyanyelvben: ajánlatos egy szó, maximum két szó, kifejezés; szakmai kifejezéseket is jobb helyettesíteni, ha egy tágabb közönséghez fordulunk, még ha nem fejezi is ki éppen pontosan, amúgy kommunikációs zavar következhet be (Minya).

Az anglicizmusokkal foglalkozó magyar nyelvészek, például Büky László, Balázs Géza, Minya Károly, Zimányi Árpád, Pusztai Ferenc, Kiss Gábor s mások.

2.2 Az anglicizmusok adaptációja és a velük kapcsolatos jelenségek

Fonetikai/helyesírási, morfológiai, szóképzési adaptáció; valamikor a jelentés szintjén is.

Kiindulás, források: Pravidla českého pravopisu, Internetové jazykové příručky Ústavu pro jazyk český AV ČR, A magyar helyesírás szabályai, Naše řeč (NŘ), Édes Anyanyelvünk (EA), Magyar Nyelvőr (MNY), Daneš: Čeština na přelomu tisíciletí (1997), Minya Károly: Mai magyar nyelvújítás (2003).

Fonetika/helyesírás

Ha nem létezik egy-egy angol fonéma, hasonló hanggal ejtjük ki mind a két nyelvben.

Ha fonetikusán írjuk, azt jelenti, hogy meghonosodott.

Kevésbé használt, irodalmi kifejezés, szakkifejezés vagy egy szó összefűződik az eredeti ország reáliáival, eredeti helyesírásban marad: *greenhorn*, *western*, *brunch*.

Magyar: a helyesírás szabályai szerint fonetikusán írjuk a magyar kiejtés alapján, például: *kemping*, *kóla*, *lézer*, *menedzser*, *digitális*, *interjú*. Valamikor a helyesírás különbözik a magyar kiejtéstől: *football*, *millió*.

Tükörszerű írás, például: *aerobik* (aerobics), *bébiszitter* (baby-sitter), *csip* (chip), *díler* (dealer), *fájl* (file), *menedzsment* (management).

Eredeti alakban, például: *baseball*, *beat*, *byte*, *design*, *e-mail*, *floppy disk*, *joystick*, *know-how*, *on-line*, *pop-corn*, *shop*, *show*, *stewardess*, *team* stb. (Minya, 2003, 34 o.).

Különös probléma a *ketchup* szó kiejtése: *kecsap*, *kecsöp*. Talán emiatt, eredeti helyesírásban maradt (Minya, 2005).

Adaptáció a csehben: valamikor fonetikusán, valamikor eredeti, valamikor dupla/tripla lehetőség; nem határozhatunk meg egy pontos szabályt.

Valamikor zavar a kiejtett hangok átírása, például: magyarul *lézer* (EKSZ), de a csehben marad *laser*, mert kiejtés szerint az *-ej-* leírva helytelenül/köznyelvesen néz ki.

Mindkét nyelvben a több szavas kifejezésekben eredeti helyesírás marad: *fair play*, *park and ride*, *country music*, *hard core*.

A kettős mássalhangzókat egyszerűen átírjuk: *pudink*, *foţbal*, *basketbal*.

A magyar *-a*, *-e*, *-o*, *ö* végződésű névszó meghosszabbodik, például: *Coca-Colát*, ha hosszú az ejtés.

Az *-o* hanggal végződő meghosszabbodik: *logó*, *portfolió*, *demó* stb.

Érdekesség, például: *ICE TEA* – ezt valamikor a magyarok [ájsz tea]-nak ejtik.

Morfológia

A magyarban: a magyarul írt szóhoz a toldalék ugyanúgy kapcsolódik, mint a teljes értékű magyar szóhoz: *hobbija*, *koktélta*, *riporttal* stb. De az eredeti formákhoz is, például: *businessből*, *cowboynak*, *fairül* stb. De a magyar inkább a szavak meghonosítását kedveli. Az is segít a magyarításnak, hogy ha a szó egy szócsaládhoz kapcsolódik *hotspot*, *forrópont*, *forródrót* szerint (Minya).

Szóképzés

Főnevek

Mivel a magyar agglutináló nyelv, haszontalan lenne itt a képzők listáját felsorolni.

Melléknevek

A magyar vagy az eredeti angol alakot hagyja, vagy hozzákapcsolja a képzőt, például: *-s* (*-os/-es/-ös*).

Igék

Igeképző: *-ik*: *e-mailezik, internetezik, mobilozik, szörfözik, videózik* stb.; *-ol*: *blogol*.

Az *-er* végű főnevekből *-l* igeképzővel: *print* → *printel*, *szkenner* → *szkennel* (EA 03/3, s. 12). Minya rámutat a következő kérdésre: egy magyar összetételből a képzőelvonással csak igét lehet képezni: *tender* = *versenytárgyalás*, ale **versenytárgyal*; *patchwork* = *foltvarrás*, ale **foltvarr*; lízing = *kölcsönbérlet*, ale **kölcsönbérel*; *szkenner* = *lapolvasó*, ale **lapolvas*; *paint-ball* = *festéklövészet*, ale **festéklő*; *scrabble* = *szókirakó*, ale **szókirak*; *e-learning* = *távtanulás*, ale **távtanul*. Ez a szokatlan igeképzés hathat a magyar kifejezések terjedésére. Hasonlóan *lobbi* = *érdekszövetség, érdekcsoport*, de **érdekcsoportozik*.

Kiemelt kérdés: a szójelentés módosulás, vagy ahhoz kapcsolatos igevalencia: például: *overwrite* → *felülír* – az új jelentése: *megváltoztat*; például: *register* → *regisztrál* (új: beiratkozik az iskolába), azelőtt az ige csak tranzitív volt, az új jelentéssel intranszitiv lett; például: a *kommunikál* eredetileg intranszitiv, most megváltozott tranzitivra: *kommunikálja döntéseit*.

Előtagok

hiper-, szuper-, mega-, giga-: a szuperlatívusz nem szokásos a magyarban.

Szóösszetételek

Például: egy tag magyar + a másik angol: *divatshop, projektiroda, teammunka, internetelérhetőség, fitneszedző, szoftvergyártó* stb.

Helytelen a szabálytalan írás *labdarúgóclub* (labdarúgóklub), *managerkalkulátor* (menedzserkalkulátor) (Minya, 2003, 35 o.).

Ilyenkor nem lehet egy magyar összetétellel helyettesíteni az angol kifejezést: *olajlobbi*, *pedagóguslobbi* stb.

Feltűnt az angol *e-* előtag: *e-kávézó*, *e-bankolás*, *e-banking*, *e-business*, *e-learning* stb.

Angol szavak az üzletek elnevezésében is felbukkannak: *design*, *center*, *fashion*, *hipermarket*, *szupermarket*, *market*, *pub*, *shop*, *store* stb.

Teljes angol szó szerkezetek is beilleszkedtek a magyar és a cseh nyelvbe: *house party*, *last minute (út)*, *fantasy film*, *public relations* stb.

Nagy betűk írása

A szó elején *Internet*, *SMS*, *MMS*, *E-mail* nagybetűt írtunk, most egyrangúan kis betűkkel is lehet *internet*, *sms*, *mms*, *e-mail* stb.

A magyarban helytelen a szóösszetételben nagybetűt írni: *InterCity*, *TermészetBúvár*, *MindenGyerek* stb.

2.3 A nyelvpolitika érvényesülése

Csak az a nyelvpolitikai irányzat érdekel, amely a nyelvminőséggel kapcsolatos.

A kisebbségi nyelvhasználat, tanítás, stb. nem tárgya a kutatásomnak.

Csehországban nincs semmilyen törvény, kifejezések előírása. Csak egy csehnyelvű használati utasítást kell csatolni egy-egy termékhez. De itt egy felhasználó-védelmi törvényről van szó.

Magyarországon 1986-tól egy rendelet érvényes: tilos a nem honosított idegen szavakat az üzlet elnevezésben feltüntetni, csak akkor szabad, amikor nem létezik egy megfelelő magyar kifejezés.

Következett az 1997. évi 145. törvény, ez hasonló az előzőhöz. Azután a 2001. évi, novemberi, a reklámokkal, üzleti feliratokkal stb. foglalkozó törvény részletező jogforrás.

2000-ben elkezdődött a „Mondjuk magyarul!” mozgalom: a szakembereket felhívja az idegen szavak magyarítására a nyelvészek segítségével (Minya).

Franciaországban teljesen más a helyzet történelmi okokból, az irányított állami politikától vezérelve.

Sok a nyelvújítással foglalkozó intézet, számos csoport működik, jelentős a vonatkozó rendeletek, törvények száma.

3. Elemző rész

3.1 A vizsgált korpusz jellemzése

A felhasznált források: *Nová slova v češtině, z Akademického slovníku cizích slov, Slovníku spisovné češtiny, Magyar értelmező kéziszótár, Idegen szavak szótára, Magyar szlengszótár; Mai magyar nyelvújítás* (Minya Károly).

Nyelvészeti folyóiratok: *Édes Anyanyelvünk, Magyar Nyelvőr, Naše řeč.*

A nemzeti szövegtárak böngészése: *Magyar Nemzeti Szövegtár* (MNSZ), *Český národní korpus* (ČNK).

Saját munkatapasztalataim (a turizmusipar szakkifejezései). A számítógépekkel és a kommunikációval foglalkozó szakértő tapasztalatai.

Nem különböztettem meg az angol és az amerikai szóeredetet.

10 témacsoportba rendeztem a vizsgált szókészletet.

A *sport, autó-motor, turizmus* csoportba a Magyar Szövegtárban talált példákat csatoltam. Így autentikus szövegből léteznek a példák.

Néhány információ a nemzeti szövegtárakról: szószám, időszak, források stb. Mivel nem azonosítható a cseh és a magyar szövegtár a körülmények szempontjából, nem végezhettem statisztikai összehasonlítást.

Talált elemek: 356. A csoportok: *számítógép + telekommunikációs technológia; kultúra, szórakozás, médiumok; divat, szépségápolás, életstílus; sport; üzlet és pénzügy; turizmus; üzlet- és cégnevek; étel és ital; autó-motor; egyéb.*

A szemantikai rendszerezés kissé kockázatos, mert szubjektív nézetem alakult ki.

A talált elemhez kapcsolódó információk: a jelentésmagyarázat, a cseh és magyar kiejtés, ha különböznek; egyéb információ, kérdések, szóképzések, igék.

Tábla az egyes csoportokban fellelhető szavak számáról.

Rövid tájékoztatás az egyes csoportokról.

A mellékletben egy háromnyelvű (magyar, cseh, francia) szótár a számítógépekkel és a telekommunikációval kapcsolatos kifejezésekről (kék szín: megfelelő kifejezés; szürke szín: nem nagyon használt/elterjedt kifejezés).

3.2 A vizsgálat eredményei

Az angol szavak kiejtése hasonló mind a két nyelvben.

Az egyes hangok kiejtése, írása + példák a vizsgált korpuszból:

- a) valamikor különbözik a mássalhangzó hosszúsága: a második tag hosszú a magyarban, rövid a csehben: magy. *diszpléj* - cs. *displej*; *baseball* m. [bejzból], cs. [bejzbol], *online* m. [onláj], cs. [onlajn];
- b) igazoltam, hogy a magyarban folytatódik a fonetikus átírás irányzata; a csehben több ideig marad az eredeti helyesírás, a csehben a hajlékonyabb angol formát hagyjuk, egy cseh kiejtéshez közeli kiejtéssel;
- c) a korpuszban találtam a következő magyar igeképzőket:
  - l: *shoppingol, szkennel, csetel, printel, zoomol, lizingel, rappel, klikkel*;
  - z: *internetez, tenderez*;
  - ik: *lobbizik, snowboardozik, internetezik, bodyzik*.
- d) a vizsgált korpuszban a főnevek túlsúlyban vannak, utánuk következnek az igék, legalacsonyabb a melléknevek száma (például: *pink, light* – valamikor egy melléknévi képzővel ellátott: *lightos*);
- e) a zenei kifejezések eredeti formában maradnak, ritkán találunk egy-egy anyanyelvi kifejezést;
- f) a számítógépekkel összefüggésben azt találtam, hogy csak átírják a magyarok magyarul, csehek azonban leggyakrabban úgy hagyják;
- g) találkozunk pleonazmussal is *sms zpráva, e-mailová pošta, bacon szalonna, blognapló* stb.;
- h) a magyar könnyebben alkotja az összetételeket, mint a cseh.

6. Závěr

V diplomové práci jsme si stanovili za úkol sestavit korpus anglicismů, které již získaly své místo v maďarštině a češtině po roce 1989. Sesbíraný korpus jsme dále roztřídili do deseti tematických kategorií a kromě slovníkového hesla a jeho základního významu, obsahuje výslovnost v češtině a maďarštině, případné ekvivalenty a další poznámky týkající se např. slovesných odvozenin. V některých kategoriích jsou připojeny příklady z autentických textů nalezené v národních korpusech.

Zjistili jsme, že nejvíce zastoupená je terminologie z oblastí informačních a telekomunikačních technologií, což nám potvrzuje, že právě díky rozvoji počítačové a komunikační oblasti dochází k rychlému a snadnému šíření anglicismů do ostatních jazyků. Zároveň nás zajímaly i formy adaptace a související jevy. Vycházeli jsme jednak ze současných názorů maďarských a českých jazykovědců na tuto problematiku publikovaných v periodiku *Édes Anyanyelvünk*, *Magyar Nyelvőr*, *Naše řeč* a dalších odborných publikacích. Z teoretických východisek i ze zkoumaného korpusu nám vyplývá, že maďarština se více přiklání k fonetickému přepisu přejímaných slov, což i napomáhá rychlejší adaptaci do gramatického systému. Čeština má v tomto směru nejednotná pravidla a dochází ke vzniku dvojího psaní některých slov nebo morfémů. Dokonce se objevují tendence v češtině ponechávat původní pravopis s výslovností co nejbližší české.

Zároveň jsme v kontextu přejímek porovnali jazykovou politiku zaměřenou na kvalitu jazyka v České republice, Maďarsku a ve Francii. Ukázalo se, že Česká republika nemá v tomto směru žádnou legislativu ani jiné regulace. Maďarsko již od konce 20. století omezuje používání cizích slov v názvech obchodů, což bylo navíc rozšířeno na další obchodní oblasti a veřejná sdělení zákonem schváleným začátkem 21. století. Navíc funguje v Maďarsku větší propagace pro spolupráci odborných pracovníků a lingvistů při vytváření maďarské odborné terminologie. Podívali jsme se také na rozdílnou situaci ve Francii, kde je po několik staletí rozvíjena tradice péče o jazyk a jeho ochrany před cizojazyčnými vlivy. Jednak zde fungují instituce s odborným zaměřením na vytváření a zavádění francouzské terminologie ve vědě, technice a dalších oblastech. Zároveň se v druhé polovině 20. století péče o jazyk stala součástí vládní politiky. Byla vydána řada zákonů, nařizujících používání závazné nebo doporučené francouzské terminologie na úřadech, ve státní správě, v oblasti obchodu a reklamy.

Jak je patrné ze sestaveného trojjazyčného slovníku v příloze, vytváří francouzština v námi zkoumané oblasti počítačové a komunikační terminologie k většině výrazů francouzské termíny. Stejný fakt můžeme zkonstatovat i u maďarštiny. Jak z přehledu

vyplývá, je zde větší snaha hledat vhodné domácí ekvivalenty než u češtiny. Došli jsme však k názoru, že v případě maďarštiny nemůžeme mluvit o vlivu jazykové politiky, jako je tomu u francouzštiny. Nemůžeme ani určit míru s jakou se takový výraz skutečně ujme nebo rozšíří.

Na začátku jsme vycházeli ze skutečnosti, že Česká republika a Maďarsko procházely podobným historickým vývojem kontaktů s angličtinou a na počátku námi zkoumaného období se oba jazyky nacházely v relativně stejné výchozí situaci. Během posledních dvaceti let také podléhají vlivu stejného množství anglicismů. Rozdíly však nacházíme ve způsobech jakými se oba jazyky, respektive mluvčí jazyka, k přejímkám staví.

7. Bibliografie

CERQUIGLINI, Bernard: La politique linguistique. In Antoine, G.; Cerquiglini, B.: *Histoire de la langue française 1945–2000*. Paris: CNRS Éditions, 2000. 1023 s.

ISBN 2-271-05762-0

DANEŠ, František et al.: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997. 292 s.

ISBN 80-200-0617-6

JUHÁSZ, József et al.: *Magyar értelmező kéziszótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 2003.

Druhé, nezměněné vydání. 1507 s. ISBN 963 05 7874 3

KIEFER, Ferenc: *A magyar nyelv kézikönyve*. Budapest: Akadémia Kiadó, 2003. 611 s.

ISBN 963 0579 85 5

KISS, Jenő – PUSZTAI, Ferenc: *Magyar nyelvtörténet*. Budapest: Osiris Kiadó, 2005. 950 s.

ISBN 963 389 892 1

KÖVECSES, Zoltán: *Magyar szlengszótár*. Budapest: Akadémia Kiadó, 2002. 360 s. ISBN

963 05 7604 X

KRAUS, Jiří et al.: *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 2001. 834 s. ISBN 80-

200-0982-5

MARTINCOVÁ, Olga et al.: *Nová slova v češtině. Slovník neologismů*. Praha: Academia,

1998. 352 s. ISBN 80-200-0640-0

MARTINCOVÁ, Olga et al.: *Nová slova v češtině. Slovník neologismů 2*. Praha: Academia,

2004. 562 s. ISBN 80-200-1168-4

MINYA, Károly: *Mai magyar nyelvújítás*. Budapest: Tinta Könykiadó, Segédkönyvek a

nyelvészet tanulmányozásához sorozatban, 2003. 120 p. ISBN 963 9372 54 4

MINYA, Károly: A magyarítás motivációi és nehézségei. In: *Magyar Nyelvőr*, 2005, roč. 129,

Lőrincze-émlékszám, s. 47-53. ISSN 1585-4515

MÜLLER, Bodo: *Le Français d'aujourd'hui*. Z němčiny do francouzštiny přeložila Annie

Elsass. Paris: Éditions Klincksieck, 1985. 294 s. ISBN 2-252-02483-6

Pravidla českého pravopisu. Zpracoval kolektiv pracovníků Ústavu pro jazyk český Akademie věd České republiky. Praha: Academia, 2005. 391 s. ISBN 80-200-1327-X

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. Autorský kolektiv. Praha: Academia, 2005. Třetí vydání. ISBN 80-200-1080-7

TÓTHFALUSI, István: *Idegen szavak magyarul.* Budapest: Tinta Kiadó, 2003. 287 s. ISBN 963 9372 55 2

PERIODIKA

Édes Anyanyelvünk. Budapest: Anyanyelvapolók Szövetsége. Roč. XXIV, č. 5 – roč. XXIX., č. 5. ISSN 0139-0457

Naše řeč. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v.v.i. Roč 73, č. 3 – roč. 90, č. 2. ISSN 0027-8203

INTERNETOVÉ ZDROJE

2001. évi XCVI. törvény: a gazdasági reklámok és az üzletfeliratok, továbbá egyes közérdekű közlemények magyar nyelvű közzétételéről. [on-line] [cit. 2010-04-26]. Dostupné z: <<http://www.complex.hu/kzldat/t0100096.htm/t0100096.htm>>

A magyar helyesírás szabályai. Budapest, Akadémia Kiadó, 1985. 11. vydání. [on-line] [relativně stabilní] Dostupné z: <<http://mek.oszk.hu/01500/01547/>>

Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales. [on-line] [cit. březen 2010] Dostupné z: <<http://www.cnrtl.fr/>>

Český národní korpus – SYN2000. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2000. Dostupný z: <<http://www.korpus.cz/>>.

Český národní korpus – SYN2005. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2005. Dostupný z: <<http://www.korpus.cz/>>.

Internetová jazyková příručka. Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR. [on-line] [cit. únor 2010] Dostupné z: <<http://prirucka.ujc.cas.cz/>>

Europeans and their languages. Special Eurobarometer, únor 2006. [on-line] [cit. 2010-03-10] Dostupné z: <http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_243_en.pdf>

Hogy'mondom: online szlengszótár [online]. [cit. únor-březen 2010]. Dostupný z: <<http://www.hogymondom.hu/>>

Dvojjazyčný slovník Reverso. [on-line] [cit. březen 2010] Dostupný z: <<http://dictionary.reverso.net/english-french/>>

PŘÍLOHA č. 1

Trojazyčný slovník vybraných anglicismů z oblasti informačních a telekomunikačních technologií.

Anglický výraz	Maďarština	Čeština	Francouzština
blog	blog, webnapló	blog	blogue
bluetooth	bluetooth	bluetooth	bluetooth
boot disc	indítólemez	bootovací cédéčko	disque de lancement
chat	chat, cset, csevegés	chat, pokec	chat, causerie
chip	chip, lapka	chip, čip	puce
click	klikkelés, kattintás	klik	clic
computer	számítógép	počítač	ordinateur
disc	diszk, lemez	disk	disque
download	letöltés	stažení	télécharger
e-mail	e-mail, emil , villanyposta, villámlevél, drótposta, e-levél, elektronikus levél	e-mail, mail, elektronická pošta/dopis	e-mail, mél , courrier électronique , courriel
file	fájl, adatállomány	file, soubor	fichier
flash disc	-	flash disk, fleška	disque flash
freeware	freeware	freeware	graticiel
hacker	hacker, webmetsző	hacker, průnikář	pirate informatique
hands-free	hands-free	hands-free	commande vocale
hardware	hardver, hardverigény	hardware	matériel
help desk	ügyfélszolgálat	help desk	support technique
hoax	hoax	hoax	canular
homepage	homepage, honlap	homepage, domovská stránka	page d'accueil
internet	internet, világháló	internet, sít	internet
link	link, kapocs	link, odkaz	lien
mobile phone	mobiltelefon, mobil, maroktelefon , zsebteléfono	mobilní telefon, mobil	cellulaire
mouse pad	egérpad	podložka pod myš	tapis de souris
notebook	notebook, noteszgép	notebook	ordinateur portable
on-line	on-line, elérhető	on-line, dostupný	en ligne
pen drive	pender, penderítő, memóriakulcs	-	pen drive, mémoire portable
pixel	pixel	pixel	pixel
plotter	plotter, rajzgép	plotter	traceur
roaming	roaming	roaming	roaming
server	szerver, gazdagép	server	serveur
smiley	mosolyka	smajlík	binette , trombine
software	szoftver	software	logiciel
spam	levélszemét	spam	pollupostage
spyware	spyware	spyware	logiciel espion
tele(fax)	fax, távmásoló	fax	télécopieur
toner	toner, festéktartály	toner	toner
zoom	zoom, gumioptika	zoom	zoom

Francouzské termíny jsou z anglicko-francouzského slovníku *Reverso*.¹⁰ Barevně jsou odlišeny ekvivalenty v domácím jazyce (modrá barva) a termíny, které se příliš nebo zatím neujaly (šedá).

---

¹⁰ Dvojjazyčný slovník Reverso, dostupné on-line z: <<http://dictionary.reverso.net/english-french/>>